

ЧИ МАЄТЕ У ВАШІЙ БІБЛІОТЕЦІ ЦІ ВСІ ВИДАННЯ:

	Ціна в доларах
Альбом 50-річчя Пласту, Нью-Йорк, 1964 р.	22.00
Д-р О. Тисовський, "Життя в Пласті", Торонто, 1961 р.	6.50
Мандрівка по головних містах України (гра для юнацтва)	2.00
Ю. Шерех: Нарис сучасної української літературної мови	2.00
Пластовий співанник "В дорогу", Мюнхен, 1949 р.	2.00
Т. Самотулка: Отрок, історичні ігри для новаків, Мюнхен, 1951 р.	1.00
Ю. Старосольський: Велика гра, про ідею і методу пластування,	1.00
Л. Бачинський: Перші кроки	1.00
Бейден Пауел: Скавтинг для хлопців, Мюнхен, 1950 р.	0.50
М. Шлемкевич: Прогулянка до великої столиці, гутірки про світогляд і характер, Мюнхен, 1946 р.	0.25
А. Фіголь: Кібернетика, Мюнхен, 1966 р.	0.50
Т. Данилів: Основоположник Пласту. Мюнхен, 1966 р.	1.00
Іспити вмілости для пластунок-юначок, Нью-Йорк, 1966 р.	1.25
Правильник УПСеньйорату, Нью-Йорк, 1955 р.	1.00
Правильник УПНовацтва, Нью-Йорк, 1966 р.	1.00
Д. Донцов: Юнацтво і Пласт, Львів, 1928 р. (передрук)	0.15
Основи скавтової методи, Мюнхен, 1946 р.	0.25
А. Фіголь: Ідеологічні основи сеньйорського руху, Мюнхен, 1950 р.	0.25
А. Фіголь: Думки про сучасний стан пластового руху, Мюнхен, 1950 р.	0.25
Ігри і забави в пластовій домівці, Регенсбург, 1948 р.	0.25

Замовлення можна посилати до пластових крамниць у Канаді або США:

Ply Co-op Ltd., 768 Queen St. West, Toronto 3, Ont., Canada

або

Molode Zytia, 304E — 9 St., New York, N. Y., 10003, USA

Такі книжки

можна набути в адміністрації "Пластового Шляху":

- 1) **КІБЕРНЕТИКА, ЇЇ ВИНИКНЕННЯ ТА ЗНАЧЕННЯ.** Написав: Атанас Фіголь. Мюнхен, 1966 р. 48 сторінок. Ціна — 50 центів.
- 2) **СВІТОВИЙ КОНГРЕС ВІЛЬНИХ УКРАЇНЦІВ.** Написав: Атанас Фіголь. Мюнхен — Рим — Париж, 1965 р. 32 сторінки. Ціна — 1.00 дол.
- 3) **ОСНОВОПОЛОЖНИК ПЛАСТУ.** До 80-річчя з дня народження проф. д-ра Олександра Тисовського-Дрота. Мюнхен 1966 р. 48 сторінок. Ціна — 1.00 дол. Замовлення і належність посилати до адміністрації "Пл. Шляху":
Plastovy Shliakh Magazine, 2199 Bloor St. W. Toronto 9, Ont. Canada

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ

ОРГАН
ПЛАСТОВОЇ ДУМКИ

Ч. 3 (14)

ТОРОНТО

1967

Редакційна колегія:

Головний редактор: пл. сен. Юрій П'ясецький; в.о. головного редактора: пл. сен. Осип Бойчук; члени: пл. сен. Орест Гаврилюк, пл. сен. Яро Гладкий, пл. сен. Ольга Кузьмович, пл. сен. Любомир Онишкевич, пл. сен. Микола Плавюк, пл. сен. Володимир Савчак, ст. пл. Данило Струк, пл. сен. Омелян Тарнавський, пл. сен. Атанас Фіголь. **Мозний редактор:** пл. сен. Іван В. Манастирський.

Технічний редактор і адміністратор: пл. сен. Омелян Тарнавський

З М І С Т

Редакційна: Пластовий Кон рес Другий продовжується	1
О. Богдан Смик: На роздуму	2
Наша чергова втрата: Сл. п. Дам'ян Пеленський	4
Атанас Фіголь: Становище Пласту до проблем Світового Конгресу Вільних Українців	5
Панель на тему: Вплив довкілля на світогляд та виховання української людини	8
Всеволод Ісаїв: Слово соціолога	8
Іван Головінський: Слово психолога	17
Теодосій Самотулка: Слово психіатра	21
Іроїда Винницька: Слово педагога	29
О. Любомир Гузар: Слово теолога	38
Василь Маркус: До питання про три головні обов'язки пластуна	43
Осип Е. Бойчук: Пл. сен. А. Фіголь головою ВО УНРади	45
Юрій Ференцевич: Пласт у США	47
Микола Світуха: Пласт у Канаді	51
Юрій Семків: Пласт в Австралії	56
Анна Герасимович: Пласт у Великобританії	59
Пожертви на пресфонд "Пл. Шляху"	62

Статті підписані прізвищем, псевдонімом або ініціалами авторів, висловлюють їх власні погляди, які не завжди мусять покриватися з поглядами редакції чи головного пластового проводу.

Річна передплата: США і Канада — 5.00 дол., Австралія — 3 дол., Австрія — 90 шіл., Аргентина — 250 пез., Бразилія — 200 кр., Великобританія — 1.0.0, Німеччина — 10 н.м., Франція — 15 фр. Ціна одного числа у США і Канаді \$1 25.

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:

Mr. Osyp E. Boychuk,
23 Neibel St.
Detroit, Mich., 48212, USA

АДРЕСА АДМІНІСТРАЦІЇ:

Plastovy Shliakh, Magazine
2199 Bloor Street West
Toronto 9, Ont., Canada

PLASTOVY SHLIAKH — a Ukrainian Quarterly Magazine, published by PLAST — Ukrainian Youth Ass'n, 2199 Bloor Street West, Toronto 9, Ontario, Canada
Authorized as second class mail by the Post Office Department, Ottawa, and for payment of postage in cash.

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ

ОРГАН
ПЛАСТОВОЇ ДУМКИ

Число 3 (14)

Торонто — Канада

Липень 1967

ПЛАСТОВИЙ КОНГРЕС ДРУГИЙ ПРОДОВЖУЄТЬСЯ

Другий Пластовий Конгрес почався з появою відновленого "Пластового Шляху" у січні 1966 р. Праці підготовчих конгресових комісій і рівнобіжна з ними поява дальших чотирьох чисел "ПШ" довели до скликання й відбуття першої сесії Конгресу при кінці 1966 р.

Ця сесія розглянула лиш одну з чотирьох головних тем конгресової програми. Вона проаналізувала довкілля — своє і чуже, — серед якого сучасний Пласт проводить свою виховну діяльність із молоддю. Рекомендації Конгресу були прийняті 4-ми зборами КУПО, однак і ці схвалення не закінчили ще першої теми конгресових нарад, бо із основних стверджень треба поробити ще конкретні висновки і знайти методи їх реалізації.

У попередньому і в цьому числі "Пластового Шляху" поміщені матеріали першої сесії ПКД, її рекомендації для схвалення зборами КУПО, виголошені доповіді й голоси фахівців у панелі, а зокрема в цьому числі поміщені теж матеріали, виготовлені на першу сесію Конгресу головами крайових пластових організацій про особливості умовин пластової діяльності в їхніх краях. Всі ці матеріали, зібрані разом, дають повний образ "пластового довкілля", що було предметом нарад цієї першої сесії.

Дальші три головні теми Конгресу, а саме:

- ідейні основи Пласту,
- пластова самовиховна метода і виховні засоби,
- устроєві проблеми Пласту,

передано Головній Конгресовій Комісії для опрацювання і підготовки на чергову, можливо, заключну, сесію Конгресу. В час друку цього числа "Пластового Шляху" Головна Конгресова Комісія саме відбуває свій семінар.

З перспективи часу варто глянути критично на дотеперішнє ведення справ Конгресу. Потреба скликання чергового пластового конгресу

була стверджена надовго перед 1966-им роком, однак її реалізація в нових умовах діяння Пласту не була легка. Однорічна підготовка впродовж 1966 р. виявила всі труднощі задуму. Хоч цілість підготовчих праць не була закінчена, Конгрес започатковано першою його сесією, і це треба вважати позитивом. Побіч розгляду першої теми конгресової програми ми чітко з'ясували відношення Пласту до Світового Конгресу Вільних Українців, що відбудеться в листопаді цього року в Нью-Йорку.

Розгляд дальших частин конгресової тематики, хоч мусить теж іти інтенсивно, — всетаки не буде стояти під таким сильним тиском часу, як це було перед першою сесією. Тому треба сподіватися, що чергові теми будуть не лиш основно проаналізовані, але з цієї аналізи будуть пороблені теж висновки і рекомендації щодо їх здійснення.

“Пластовий Шлях” буде далі містити всі матеріяли, зв'язані з дальшим веденням справ ПКД, та інформувати пластовий актив про їх поступ.

о. Богдан Смик

НА РОЗДУМУ

Проповідь виголошена до учасників Першої Сесії Пластового Конгресу Друго 1-го січня 1967 р. у парафіяльній церкві у Вотервільті, Н. Й., США.

Дорогі Подрузи й Друзі!

За декілька днів... Христове Різдво.

До нашого серця знову застукає спогад, а туга понесе нас світами до батька і до мами, до рідних хат, у рідне село чи місто, у рідну церкву...

З уст наших линути слова коляд на прославу Бога, Ісуса Христа, що народиться знову для нас у наших релігійних віруваннях.

Народиться ІСУС — ЄШУА — рятунок, спасіння.

Перед Христом усього 33 роки короткого життя, усього нецілих три роки навчання, а від квітної неділі до четверга вечора всього п'ять днів... П'ять днів від ентузіяму й «СЛАВА» — до жадови пімсти і «РОЗПНИ!»

Дорогі вірні у Христі! Ми знову, неначе велика родина, пластова родина, зійшлися разом, щоб засісти до спільного стола нарад — над проблемами дальшого життєвого шляху нашої пластової організації.

Я не буду виголошувати Вам нині «стандартної» проповіді. Знаю Вас. Тому прийміть від мене тільки декілька думок для надуми.

Сказав Божественний Спаситель: «Це моя заповідь, щоб ви любили один одного, як я вас полюбив» (Йо. 15. 12).

Чому в декого з нас буває тільки одна хвилина, що з любови веде до ненависти. Чому так тяжко здобутися нам на перемогу над злом-ненавистю.

«Хто з вас без гріха, нехай перший кине в неї камінь» (Йо. 8. 7) каже Божественний Спаситель до тих, що вимагали засуду грішниці.

Дехто з нас любить критикувати інших — кидати каменем у чужий город, і дуже «гнівається», коли хтось тільки малий камінчик кине у його городець. Ми забуваємо, що самокритика належить до самовиховання, що самовиховний шлях у людини не кінчається ніколи.

Тільки один Бог є перфекцією. Ми тільки люди, ми тільки ті, що на шляху до висот — дуже часто загублюємо себе.

Ісус Христос задля спасіння наших душ приніс Себе у жертву. Ісус хоче, щоб ми спаслися також, щоб ми, користуючися розумом, сумлінням і свободною волею у нашій вірі, прийшли до Нього на віки...

Ми, пластуни, віримо в Бога. Ми виконуємо наші релігійні практики — наша присутність у Божому храмі підтверджує це... Перед нами три головні пластові обов'язки... Відповідь даймо собі самі, що ми зробили вже, чи що ми робимо, щоб почути з уст Спасителя: «Прийдіть, благословенні Отця мого, візьміть у спадщину Царство, що було приготоване вам від сотворення світу» (Мт. 25. 34).

Христос покликав собі Апостолів. Покликав тих, що пішли за Ним... Що після Його смерті пішли навчати людей і христити їх...

Перед Ваші очі кладу образ, що напевно багато з Вас його має у своїй хаті. Христос з Апостолами проходить поміж житами... а під образом підпис: І ПІШЛИ ЗА НИМ...

55 років тому ми чи пак наші батьки, взяли на себе добровільно три пластові обов'язки і пішли плекати СИЛУ, ширити КРАСУ, мінати ОБЕРЕЖНО зрадливі яри і, БИСТРО розглянувшись у степу, на щастя дорогу свій край повести. Запитаймо себе: Яка наша віра в пластову ідеологію, як ми застосували її у нашому приватному і громадському суспільному житті?

«Не думайте, що я прийшов (говорить Христос) усунути закон чи пророків: я прийшов їх не усунути, а доповнити» (Мт. 5. 17).

У наших нарадах, міркуваннях, роздумах ми маємо шукати способів, як оминати зрадливі яри, як працю, невдачі, всі злидні, недолю приймати як завдання великої гри, як нам самим іти правильним шляхом і молодшим його вказати у мандрівці до Великої Мети...

«Жнива великі, а робітників мало...»

Так, Дорогі у Христі Друзі, крім молоді згуртованої в Пласті чи інших молодечих організаціях, ще поважне число молоді ходить са-мопас... Їм треба подати руку, бо вони тонуть, дуже часто з вини об-ставин, треба дати їм поміч «у наглій потребі», щоб не загубилися на роздоріжжях життя...

Не очікуймо похвал. Будьмо приготовані на дорікання, а часом і на їдку й несправедливу критику... Хай нам у виховній праці присві-чує велика заповідь любови ближнього!..

А на закінчення ще одна прекрасна картина з часів навчання Ісуса Христа. Нагорна проповідь ... (дивись Мт. 5 глава).

Блаженні чисті серцем, бо вони побачать Бога...

Блаженні миротворці, бо вони синами Божими назвуться...

Чи не до нас також відносяться слова: «Ви — сіль землі. Коли ж сіль звітріє, чим її солоною зробити?»

«Ви — світло світу»... «Так нехай світить перед людьми ваше світло, щоб вони, побачивши ваші добрі вчинки, прославляли вашого Отця, що на небі».

Радійте й веселіться, бо нагорода ваша велика на небі!.. Амінь.

Наша чергова втрата

Сл. п. ДАМ'ЯН ПЕЛЕНСЬКИЙ

пластовий сеньйор керівництва, член 4 Куреня УПС «Характерники», довголітній голова Крайової Пластової Старшини в Німеччині, член Пласту від часу його заснування, учасник визвольних змагань, дипломований інженер, доцент УТГІ, відійшов від нас на вічну ватру 31 травня 1967 у Мюнхені, Німеччина, і був похоронений 5 червня 1967 на місцевому кладовищі Вальдфрідгоф.

Залишив почуття жалю й боліччя втрати. Добра і вдячна пам'ять про нього залишиться посеред нас назавжди.

Вічна йому пам'ять!

Атанас Фіголь

СТАНОВИЩЕ ПЛАСТУ ДО ПРОБЛЕМ СВІТОВОГО КОНГРЕСУ ВІЛЬНИХ УКРАЇНЦІВ

(Доповідь, виголошена на I-ій сесії ПКД)

У зв'язку із цією темою я хотів би пригадати, що крім моєї до-повіді, яка була виголошена на Студійних Днях Українського Христи-янського Руху в 1963 р. в Рокка-ді-Папа біля Риму і яку ви дістали частково в уривках (див. «П.Ш.» чч. 1 і 2, 1966 р.), появилася опісля ще стаття Цьопи Паліїв про «Самоходову ідеологію» (див. «П.Ш.» ч. 4, — 1966 р.) і стаття Миколи Плав'юка: «Пласт і Світовий Конгрес Віль-них Українців» (див. «П.Ш.» ч. 1 — 1967 р.). Отже, з нашого боку при-свячено тій справі багато уваги.

На тлі всіх думок і цілості вже нами пройденої Першої Сесії Пла-стового Конгресу Другого ідея Світового Конгресу Вільних Українців для нас не тільки близька, дорога, — вона є нам просто «кондіцію сіне ква нон». В ній хочемо бачити завершення державницької побудови української спільноти. Тому розуміємо те завершення згідно з усіма правилами того роду інтеграції суспільних сил. Сьогодні, у першому дні пленуму Пла-стового Конгресу Другого, було названо багато ідей, було подано багато цеглинок, з яких може складатися будова Світового Конгресу Вільних Українців.

Найважливіша річ — це кібернетика, яка стала від деякого часу моїм «гоббі». Це проблема наукового керування систе-мами, які творять цілість. Нині — можна б сказати — ма-тематично доведено, що цілості існують тільки тоді, коли між елементами, які становлять дану систему, існують функціональні зв'язки. Коли їх не-має, коли вони будь-як паралізовані, цілість перемінюється у звичайну механічну суму її складових елементів, яка нічого не варта, або щонай-менше послаблюється. Досліди кібернетики пронизують сьогодні всі дис-ципліни, від соціології, біології починаючи, а на техніці з її компютерами й «брейн-машинами» кінчаючи.

Якщо хочемо йти за духом часу, мусить увійти в нашу свідомість одне: суспільства існують тільки тоді, коли вони становлять цілість. Щоб становити цілість, мусять складові елементи бути пов'язані. І тому ми від самого початку, відколи Пласт родився, заперечуємо все те, що ділить нас як спільноту. Ми завжди, відколи почали діяти, — тоді ще як юнаки, — завжди роздумували, нащо в концепції Дрота був ство-рений Пласт? На те, щоб дати Україні нову людину, іншу людину, яка бачила б українську проблему з іншого аспекту, з іншого погляду, ніж це було досі; — щоб бачила Україну як цілість. Власне нам бракує людей, які б так бачили.

Сьогодні від пластової генерації, власне тієї, яка опинилася на еміграції, ми мусимо вимагати, щоб вона дала доказ, що вона інша. Не вважаю, щоб дванадцять соток людей, якщо вони справді визнають пластову ідею, не могли протиставитися тим хаотичним, депривуючим нас ситуаціям, у яких сьогодні опинюється українська діаспора. В обличчі чудових, на жаль, часто тільки бляшаних, патріотичних заяв треба поставити протест.

Колись дванадцять апостолів могли з рибалок переіменуватися на рибалок людських душ, — писав наш друг о. д-р Гриньох, якого листа я тут сьогодні цитував. Хоча ми смертні і — може — немає над нами такого Божого благословення, як над тими справжніми Божими дванадцятьма апостолами, але нас є дванадцять соток, і завдання наші не такі великі, як були у тих дванадцяти апостолів. Завдання наші людські і порівняльно малі. Тому дванадцять соток повинно б вистачити, щоб ми старалися провадити українську спільноту в діаспорі інакше, ніж воно діється тепер.

Ніколи не заперечували ми того, щоб наші члени були в різних політичних партіях, приналежали до різних конфесій, працювали в різних організаціях. У цьому сила Пласту. Але в цьому теж і його велика трудність.

Пласт — єдина організація, яка не має “братніх-організацій” і яка перерізує всі українські “під-суспільства”, створені на еміграції. Тому саме ми мусимо апелювати до здорового глузду українського загалу, щоб відійти від тих прийомів, які закорінилися в нас. Ці прийоми спричинені не тільки нашими суб'єктивними слабостями, але теж і впливами зовнішніми, які хочуть того, щоб ми так виглядали, як виглядаємо. Тому я думаю, що до ідеї Світового Конгресу Вільних Українців і Пластовий Конгрес Другий і Пласт у цілому ставляться п о з и т и в н о.

Однак, Пласт повинен вимагати від громадянства, щоб ідея Світового Конгресу Вільних Українців не була зіпсована, змарнована, щоб вона поставила нас у позицію сильнішу від тієї, в якій ми є сьогодні. Так, як ми трактуємо цей наш Пластовий Конгрес Другий як нашу внутрішню справу (ми зрезигнували з усякої зовнішньої буфонади), так само ми повинні вимагати, щоб Світовий Конгрес Вільних Українців був у першу чергу нашою внутрішньою українською справою. На ньому маємо полагати всі ті питання, про які була тут мова. Мусимо апелювати до п'яток чинників, що про них я згадував у моїй інавгураційній доповіді. Апелювати до всіх людей, які є в тих п'яток чинниках, до тих усіх, що хочуть жити, не хочуть дати себе зденационалізувати, не хочуть заперечити своєї національної ідентичності, ми мусимо апелювати до них!

Не важливо, чи вже сьогодні зформулюємо цей апель, ці наші дезидерати. Не важливо та, імовірно, із технічних причин не можливо, щоб їх уже завтра схвалило КУПО. Але факт, що ми ті дезидерати могтимемо проголосити, видрукувати, зробити їх популярними серед цілої української громади, може — покищо — вистачити.

Апелюємо передовсім до українських церков. Апелюємо до них, щоб вони стали так, як Петро, скалою, на якій ми могли б жити. Нехай відійдуть від них усі, які сумніваються в те, що вони можуть бути українською скалою. Не тавруємо їх, тільки нехай відійдуть і не послаблюють нас. Не осуджуємо, можемо старатися зрозуміти, але вони не можуть бути з нами і ширити в наших рядах зневіру, слабкість і знесилювати нас.

Ми повинні апелювати до українських церков як їх діти. Тому такий важливий цей момент позитивного ставлення, скріплення українського духівництва через нові священнічі покликання з нашого середовища. Ми повинні теж використати нагоду запланованого синоду української католицької церкви і ми повинні всі труднощі порядку громадського, що їх маємо, у повній гармонії з українськими церквами поклагодити.

На цьому місці хочу зацитувати слова митрополита Максима Германюка, який у 1963 році в Римі у день, коли були перші діалоги між українцями православними і католиками, коли в Рокка-ді-Папа були заступлені чи не всі українські політичні партії, сказав: “...нині я не бачу ніякої перешкоди, чому українське шкільництво на еміграції не могло б бути зорганізоване як одне, забезпечуючи моральний вплив на нього однієї і другої конфесії та можливість їм обом навчати релігію...”

Коли тепер я був у Вінніпегу і, відвідуючи владика, спитав: “...Владико, чи маю право і тепер повторити публічно Вашу думку?”, він відповів: “Так!”

Це ж тільки на відтинку школи. Але, як же з усіма іншими відтинками? Подивімося спокійними, холодними очима: Що нас властиво ділить? Що властиво перешкоджає, щоб ми себе зінтегрували? Що є причиною, що ми не можемо бути одні в цілому світі?

І насувається питання: навіщо нам політичні демонстрації при допомозі Світового Конгресу Вільних Українців? Якщо б ми зінтегрували себе хоча б на одному відтинку, — то це була б більша політична демонстрація для наших ворогів, ніж яканебудь найбільша демонстрація з транспарентами під ООН чи донебудь хочете. Якби ми показали, що ми вміємо будувати, — ми довели б, що ми є суспільство, що ми є саме цілість. І це є проблема Світового Конгресу Вільних Українців, основна проблема. На жаль, її дуже мало хто розуміє. Люди не сприймають її, заєдно піддаючись сугестії, що ми мусимо бути поділені.

Незалежно від того Пласт мусить заперечити такий погляд, мусить голосно сказати, що ми так не уявляємо української спільноти. Мусимо апелювати зокрема до наших молодих і наймолодших друзів. Я переконаний, що вони реально бачать ситуацію, що вони розуміють її і не поділяють такого стану, який є тепер. До них наш апель, щоб вони г о л о с н о це сказати, щоб вони в усіх секторах громадського, церковного, політичного життя задемонстрували: “...ми такого стану не хочемо! бажаємо іти за розумними критеріями, творити одну українську спільноту!...” — Це передумова успіху, передумова взагалі всякої дії, і це є передумова для успіху Пласту. Інакше будемо одні одних тільки з'їдати песимізмом, мовляв, — не маємо успіхів...

ПАНЕЛЬ НА ТЕМУ:

ВПЛИВ ДОВКІЛЛЯ НА СВІТОГЛЯД ТА ВИХОВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛЮДИНИ

(продовження з 2-ого числа «Пл. Шляху» за квітень ц. р.)

Всеволод Ісаїв

СЛОВО СОЦІОЛОГА

ВПЛИВ ДОВКІЛЛЯ НА УКРАЇНСЬКУ МОЛОДЬ НА ЕМІГРАЦІЇ

В основі моїх міркувань є дві тези: 1) наша молодь виростає під впливом двох довкіл, 2) що молодь треба розуміти теж із точки погляду функціонування тутешнього американського чи канадського суспільства, гобто, поведінка нашої молоді є вже частиною поведінки й життя тутешнього суспільства. Коротко, моїм завданням є проаналізувати, що таке довкілля української молоді, і вяснити, як українська молодь до того довкілля пристосовується.

Довкілля

Довкілля української молоді поза Україною є з одного боку американське, канадське або інше, а з другого боку — довкілля української громади чи етнічної групи в даній країні. Коротко накреслю деякі характеристичні риси структури обох цих довкіл. Терміни, які я вживаю, як суспільна структура, суспільство і т. п. — є в “лексиконі”, поміщеному на кінці цієї статті.

Структура американського суспільства

Структура американського суспільства є основно структурою індустріального зурбанізованого (міського) суспільства. Клясово — це суспільство є розмірно відкрите, особливо на рівні середньої верстви. Ця середня верства (“міддл клас”) є чисельно і пропорційно найбільша серед усіх суспільств у світі. Цією прикметою свого суспільства американці хваляться. (Трохи інакше є з канадським суспільством, в якому середня верства далеко менша).

Така структура дозволяє одиницям на підвищення суспільного стажу. Можливість підвищення стажу стає одною з найважливіших вартостей

цього суспільства. Ця мобільність стає мірилом оцінки інших людей. Вартості, які американське суспільство цінує, — це вартості індивідуалізму, економічного і стажевого успіху. Можна сказати, що ці вартості є віддзеркалені в історії Америки, починаючи від часів колонізації, від часів їхнього т. зв. фронтіру.

Одначе, від часу широкого розвитку корпораційних організацій, корпораційної бюрократії, ті вартості успіху прибрали форми кар’єризму, і американський індивідуалізм чимраз більше змінюється у зовнішній конформізм, що звичайно йде в парі з розвитком бюрократизму. У кожному разі організація американського життя віддзеркалює раціоналізм, прагматизм, контролю якоїнебудь емоційности, віддзеркалює вартості швидкої дії і дії на час, систематичної праці для індивідуального зиску і до великої міри знехтування традиціоналізму.

Американське суспільство уможливує деякого роду плюралізм, — може, не так культурний, як груповий, — тобто розвиток груп, які мають змогу здобути собі певну силу в американському суспільстві як т. зв. “пауер групе”. Це групи, що прямують до здійснення своїх інтересів — очевидно, інтересів своїх членів, — які можуть набрати дуже великого впливу в американському суспільстві. Це є групи професійні, станові, економічні корпорації, а також пов’язані із тим етнічні групи, які теж можуть стати і стають до деякої міри “пауер-групами”. Ці групи і їхня сила віддзеркалюється в системі американського права, яке чимраз більше представляє інтереси поодиноких груп чи пак баянс таких інтересів, а щораз менше віддзеркалює традиції чи якісь абсолютні вартості.

Американське суспільство має одну цікаву прикмету: воно творить чи викликає т. зв. відчуження, відчуження від суспільства, тобто воно не зумовлює міцного суб’єктивного утотожнення себе з Америкою. Це, очевидно, спричинене структурою, яка цинить раціоналізм, у якій є супресія емоцій, у якій є постійні зміни, постійна суспільна мобільність і т. д. Ці всі речі є чинниками такого відчуження. Одначе відчуження стає особливою проблемою молоді, у тому і нашої української молоді, яка вже є частиною американської молоді і дуже часто переходить цей процес відчуження.

Структура української громади на еміграції

Українська суспільна структура тут, на еміграції, а навіть в Україні, дуже мало соціологічно опрацьована. Матеріяли є дуже скупі, і тому більшість тут сказаного спирається на моїх власних спостереженнях. Структура української громади на еміграції випливає із кількох важливих джерел. Щоб зрозуміти цю структуру, треба, на мою думку, зрозуміти три важливі чинники. Перше — треба зрозуміти українське селянство. Щоб зрозуміти українця, треба зрозуміти українського селянина. Друге — треба зрозуміти (я називаю її) “ідеологічну генерацію”. Це генерація батьків молоді нової імїграції. Третє — треба зрозуміти тутешні форми пристосовання української людини до американського життя.

Українське селянство

Тоді, коли американське суспільство цінує раціоналізм, прагматизм, — український селянин цінував особливо прив'язання до традиції; цінував вияв почувань, прив'язання до дому, до родини, прив'язання до своїх, рідних, до рідної місцевості. У суспільних відносинах переважали особисті зв'язки, люди знали один одного особисто. Родина була основною групою, довкола родини оберталися всі суспільні дії. Селянська структура мала дуже мале зрізничування груп, як теж невелике розрізничування між громадськими і особистими справами. Ці справи дуже часто стояли близько одна одній. Водночас український селянин мав до деякої міри почуття меншевартості, що впливало з його положення на споді суспільної драбини у відношенні до вищих верств. Це почуття меншевартості віддзеркалювалося до певної міри в українській скромності. Інші були спереду, а ми позаду. Це зумовлювало теж брак самодовіря, довіря у власні сили.

Український селянський індивідуалізм, про який часом чуємо, відрізняється дуже гостро від американського індивідуалізму. Український індивідуалізм у більшості — це показати себе перед іншими. В американському індивідуалізмі “інші” не відіграють ролі, — це, можна сказати, “тільки я, — інші — неважне”. Наше сьогоднішнє тут, на еміграції, постійне шукання себе і своїх, — чи то під церквою, чи на довжелезних перервах імпрез, — віддзеркалює утрату цих особистих зв'язків, які село завжди цінувало.

“Ідеологічна генерація”

При характеристиці цієї групи зверну увагу на моменти, які особливо (хоч не виключно) зражують молодь. Ця генерація — це покоління нашої т. зв. інтелігенції. Ця інтелігенція була в основному суспільною верствою — зокрема в Галичині, це була та “вища кляса” українська, хоч по суті вона була середньою верствою, якщо порівняти її до кляс інших народів.

Одною з важливих прикмет цієї генерації, особливо в недавньому, було її ідеологічне наставлення до суспільних подій: до історії; посвята для ідеї, у великій мірі романтизм, а не раціоналізм. Таке ж наставлення було і до самої традиції, до української культури. Ця генерація традиціоналістична. Добрим українцем вважається той, хто підтримує традицію і бачить її як щось незмінне. Треба зауважити, що в часописах пишеться часто про традицію в однині, а рідно вказується специфічно, які звичаї чи форми треба зберігати. Зрештою можна знайти багато прикладів, де сама старша генерація не дотримує багатьох українських звичаїв, наприклад, свято-вечірніх, великодніх і т. інших. Не всі теж знають ці звичаї і традиції. Фактом є, що наставлення цього покоління до традиції є більш символічне, аніж конкретне.

Тоді, коли село мало невелику диференціацію груп, — ця генерація, яка складалася з людей замешкалих у містах і з людей з серед-

ньою або й вищою освітою, ввела в українське життя більшу диференціацію, створила низку різних нових груп, добровільних, станових, політичних і ін. Однак — і це цікаве, — ця диференціація все ж таки була керована у великій мірі відчуттям цілості, тобто завжди критерії єдності були важливі. Натиск класів на те, щоб ті різні групи все в якийсь спосіб були з'єднані, щоб не існували окремо, — у протилежності до диференціації в американському суспільстві, де багато груп може собі окремо існувати і діяти, і все є в порядку. Очевидно, особливо в Галичині, це було зумовлене історичними обставинами, — але одним із наслідків такої цілостевої орієнтації було те, що дуже часто дрібниці ставали критеріями приналежності чи неприналежності до цілості. Ідеологічні розрізнення рішали про те, чи хтось “належить до нас”, чи ні. Дуже часто слово “зрадник” було вживане без належного критичного розуміння. Такі речі, як календар, як порядок барв у національному прапорі, такі речі, як навіть сьогодні т. зв. “контакти” і ін. — стають причиною, щоб сказати: ми є справжні українці, а ви не є справжні українці, — ви зрадники, а ми ні. Така орієнтація і поведінка супроти інших впливає саме з ідеологічного наставлення до суспільства.

Українське суспільство в Америці й Канаді

Організаційне життя повоєнної еміграції є у великій мірі продовженням давньої структури і давньої організаційної культури, перенесеної з краю. Багато груп, можна сказати більшість груп цієї імміграційної громади не є пов'язана з американським життям, а є у великій мірі ізольована. Можна сказати, що нова еміграція і її організації живуть у світі уявнім, мовляв, наче б то було в Україні, а не в Америці. Це без сумніву виконує важливу психологічну функцію у відношенні до старшої генерації, але для молоді воно не має такого значення. Щоправда, організації давнішої (“старої”) еміграції, що виводилися із селянства, нав'язали були деякі відносини до американської дійсності, але цікаве те, що “нова” еміграція до деякої міри відсунула наближення старої, давнішої еміграції до американської дійсності.

Для старої еміграції Церква була однією з важливіших груп, яка в'язала американську дійсність з українською громадою, тобто українська громада відчувала свою близькість до Церкви, а водночас Церква через свою структуру зуміла нав'язати контакт із тутешнім життям. Але тут є проблема: щоб Церква не втратила цього контакту, вона мусить йти впарі з усіма змінами, що відбуваються в загальній Церкві і в американському суспільстві. Є певна тенденція нашої Церкви не йти із змінами. Це важлива проблема, над якою варто глибше призадуматися.

Новоєміграційним українським групам надає характер діяльності старша генерація. Виникає питання, чи в тих групах взагалі є місце для молодшого покоління. У великій мірі старша генерація не допускає туди молодших людей, а водночас молодша генерація і не цікавиться тими групами. А проте, старша генерація радо бачить, як українська молодша ге-

генерація йде в американські групи, у тутешнє життя і там вибивається. Це висуває проблему тяглости груп. Чи ця тяглість буде — це велике питання. Надійним явищем є творення нових груп серед молодшого покоління, як напр. мистецькі клуби чи студентські клуби при університетах.

Як українська молодь пристосовується до обох довкіл?

Культурна асиміляція. Коли йдеться про мову, зразки поведінки, оцінку вартостей, наші молоді люди асимілюються із тутешньою культурою і перебирають тутешні звичаї. Молодь не тільки любить розмовляти по-англійськи, але й дивиться на світ так, як і американське середовище, через вартості американського індивідуалізму чи кар'єризму, раціоналізму, прагматизму і т. д. Вона цінує такі вартості, як розвага, джез, твіст, го-го і т. д.; цікавиться подіями американського і світового життя більше, ніж подіями українського життя, хіба що ці події дотикають її особисто чи безпосередньо. Врешті, зовнішньою поведінкою пристосовується до етикетки американського оточення. Це факт, який треба собі усвідомити. Нам це може подобатися або ні, але коли ми думаємо категоріями третьої чи четвертої генерації, то мусимо мати на увазі, що коли вже друга генерація говорить між собою на українських східинах по-англійському, то цей процес буде напевно розвиватися далі.

Структурна асиміляція

Структурна асиміляція української молоді в Америці і Канаді не відбувається так швидко, як асиміляція культурна. Молодь не утотожнює себе вповні з Америкою чи Канадою. Молоді наші люди другого покоління кажуть, що вони американці чи канадці, але без уваги на те вони утотожнюють себе з українцями. Вони вважають себе перш за все українцями, а потім американцями. Але водночас ця молодь не утотожнює себе з Україною, і тут є різниця між старшою генерацією і молодшою. Старша генерація утотожнює себе все більше з Україною, коли молодь того психічного зв'язку з Україною не має. Україна для них — це щось радше абстрактне, аніж конкретне. Бути українцем для другого покоління значить бути членом української громади в Америці чи в Канаді, а не членом української нації. Взагалі слово “нація” у нашої молоді не має вже такого символічного значення, якого надає йому старше покоління. Під цим словом назагал молодь не розуміє духом об'єднаної персоніфікованої цілості, а просто, американським способом, державну організацію.

Далі структурно молодь залишається надалі в товариських зв'язках між собою. Це, на мою думку, дуже важливий чинник. Товариське життя нашої молоді залишається в українських колах, хоча ці люди говорять між собою і поведяться по-англійському. Частинно, це спонукане самою структурою, американського суспільства. Як було згадано вище, американське суспільство витворює свого роду спільнотне відчуження. Американське суспільство має добре розвинені економічні, політичні, виховні і

т. д. інституції, але з товариськими відносинами і товариським життям має проблеми. Власне етнічні групи дають молоді змогу задоволити потреби товариського, особистого життя. Українська молодь є в кращому положенні, бо в нас товариське життя завжди було краще розвинене, молоді люди були завжди більше зв'язані один з одним.

Мені видається, що в цьому напрямі повинна особливо йти наша діяльність і роздумування над методами. Товариське співжиття певніше буде тримати молодь, ніж самі ідеї чи знання. Ми видали досьогодні забагато енергії на те, щоб тільки затримувати мову, а замало на саму організаційну структуру товариств. Говоримо, що бути українцем — значить знати українську мову, мова сама по собі стала у нас критерієм приналежності до українства, але чи ми думаємо над тим, як бути українцем, коли українську мову забуто. Під кутом методики це дуже важлива справа, і про неї треба поважно подумати.

Українська молодь переходить теж роздвоєне усупільнення. Саме слово “усупільнення” значить виховання, перебирання ролі і культури суспільства. Роздвоєння усупільнення значить, що дитина мусить перебирати ролі і культури “подвійного довкілля”: американського і українського. Ці дві речі дуже часто не йдуть упарі, часто одна одній суперечать. Наприклад: раз вимагають від дитини, щоб вона була добрим українцем і говорила з українським товариством по-українському. Другий раз, коли дитина знаходиться зі своїми українськими товаришами серед американців, положення вимагає від неї говорити по-англійському теж з українськими товаришами. Або: молодь зустрічається з американськими вартостями агресивності, індивідуалізму, егоїзму, практичності, навіть матеріалізму, а одночасно в хаті впоюють у неї вартості скромності, вартості, звернені більше на духові речі, вартості ідеологічні. Тут виникає роздвоєне усупільнення, що може спричинювати конфлікти.

Щодо організаційної культури, молодь до деякої міри перебирає зразки американського способу ведення організацій, але не зовсім, бо наші організаційні звички, як от напр. спихання діяльності на одну людину, ще далі можна завважити. Але водночас наставлення молоді до суспільних явищ не є ідеологічне, а більш раціональне. Вона дивиться на історію не як на якийсь великий символічний процес, що веде до незалежності, а радше раціонально, науково, як на факти, що минули. Молодь не дивиться на історію, як на мандат майбутності; навпаки, всякі мандати на майбутність вона старається вишукувати в конкретних обставинах сьогодні. Далі, молодь теж поважає професійність, а не імпровізаторство, що його часто зустрічаємо в нашій еміграційній культурі. Молодь щораз більше хоче бачити професійність: щоб професійні люди давали реферати, щоб професійні люди займалися працею з ними, як от напр. переведення пластових таборів.

Резюмуючи все сказане, можна вказати, що пластова виховна методика повинна взяти до уваги те, що молоде покоління переймає швидко американську культуру, зокрема щодо мови, світоглядних вартостей і

зразків поведінки, в загальному втрачає ідеологічне наставлення до української історії і традиції і не утворює себе з Україною в такому самому значенні, як старше покоління. З другого ж боку, пластова організаційна методика повинна звернути увагу на те, що у товариському житті молоде покоління в загальному тримається разом і шукає у наших організаціях особливо товариських відносин. Наприкінці, на мою думку, українська громада в діаспорі не може існувати як нація, а лиш як етнічна група. На жаль, ми це дуже пізно пізнали і шойно тепер ставимо тезу, що мусимо себе вважати за перманентну еміграцію. Продовження української громади в Америці чи Канаді на довшу мету може бути запевнене тільки тоді, коли ми свідомо включимося в тутешню динаміку етнічних груп.

ЛЕКСИКОН ТЕРМІНОЛОГІЇ ДО ДОПОВІДІ

опрацював Всеволод Ісай*

АКУЛЬТУРАЦІЯ: Дивись — культурна асиміляція.

АМЕРИКАНІЗАЦІЯ: Асиміляційний процес суб'єктивного утотоження з американською нацією.

АСИМІЛЯЦІЯ: Процес, у якому імігранти включаються в суспільне життя даної спільноти і стають його частиною. Можна розрізнити два роди асиміляції:

СТРУКТУРНА АСИМІЛЯЦІЯ: Включення імігрантів у суспільну побудову, а саме переймання суспільних роль і включення себе в групи даного суспільства. Це може бути:

1. На терені економічно-господарських, професійних, станових зв'язків (праця, школа, користання з державно-громадянських прав).

2. На терені особистих зв'язків (товариське співжиття, подружні та родинні зв'язки).

КУЛЬТУРНА АСИМІЛЯЦІЯ: Переймання способів поведінки й життя даного суспільства:

1. Зовнішня (манери, одяг, мода тощо).

2. Мовна.

3. Світоглядова (поняття, життя філософія, мірила вартостей).

БАТЬКІВЩИНА: Країна і спільнота, яку дані особи вважають як свою рідну.

ДЕНАЦІОНАЛІЗАЦІЯ: Процес заникнення суб'єктивного утотоження з нацією.

ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ: Процес творення і розвитку нових товариств і організацій серед даного суспільства або групи. Диференціація серед етнічних груп стосується творення товариств чи організацій, у яких членство складається в більшості з імігрантів або їх другого чи дальших поколінь. Члени таких груп можуть бути культурно засимільовані.

ДІАСПОРА: Еміграційне розселення серед іншого населення одного або багатьох країв.

ДОВКІПЛЯ (ОКРУЖЕННЯ): Усі зовнішні чинники, які впливають на дії чи структуру одиниць або груп, і водночас до яких одиниці і групи пристосовуються своїми діями й структурами. Довкілля може бути фі-

зичне, психічне, суспільне і культурне.

ДРУГЕ ПОКОЛІННЯ ІМІГРАНТІВ: Вужче поняття — люди, батьки яких народжені поза країною поселення, а вони самі вже народжені в даній країні поселення. Ширше поняття — люди роджені поза країною поселення, але які перейшли основний процес усупільнення вже у країні поселення.

ЕМІГРАЦІЯ: Див. іміграція.

ЕТНІЧНА ГРУПА: Група людей одного народного походження, яка живе в більшому суспільстві іншого народного походження чи походжень і яку характеризує якесь задержання культурних вартостей чи традицій, відмінних від решти суспільства, або — чергові покоління такої групи, які є культурно засимільовані у більшому суспільстві, але структурно залишаються якоюсь мірою незасимільовані.

ЕТНІЧНИЙ СТАЖ: Класово-стажова позиція, яку займає дана етнічна група в порівнянні до інших етнічних груп в тому самому суспільстві.

ІДЕОЛОГІЯ: Ідеї й поняття, які пояснюють конкретні суспільні явища із тим наміром, щоб їх або змінити, або утримати супроти змін. Ідеології виринають на тлі специфічних суспільних змін. Часто вони включають програми дій специфічних груп і стають критеріями приналежності до тих груп. Ідеологія відрізняється від самих загальних ідей чи вартостей.

ІМІГРАЦІЯ: 1. Відносно поважніша частина спільноти, яка поселяється в іншому краю. Причини такого поселення можуть бути різні, звичайно або економічні, або політичні. Різниця між іміграцією і еміграцією це різниця географічної точки погляду. Еміграція — це частина населення, яка виїздить з даної спільноти, іміграція — це частина населення, що приїздить до чужого краю.

Т. зв. "політична еміграція" — це еміграція з політичних причин. Як іміграція в даний край, вона часами розвиває ідеологію або діяльність, спрямовану на політичні зміни в своєму краю.

2. Слів іміграція і еміграція вживають також у значенні чинностей імігрування й емігрування.

ІНТЕГРАЦІЯ: 1. Загальне значення: Процес, який координує різні одиниці або групи, як напр., етнічні, класові групи тощо у функціонуючу, діючу цілість. Усупільнення, асиміляція і т.п. є інтеграційними процесами.

2. Специфічне значення (рідко вживане): див. структурна асиміліція.

КУЛЬТУРА: Збірне поняття. Всі вартості, вірування, ідеї, норми, знання, зразки поведінки, прийняті в даному суспільстві, і взірці засобів, з допомогою яких вартості, ідеї, знання чи поведінка здійснюються в даному суспільстві. Ці всі елементи а) стають традицією, б) пов'язуються якоюсь мірою у систему.

Культура складається з інституцій чи установ. Основні, універсальні інституції це: родинні, економічні, технологічні, політичні, релігійні, виховні-едукативні, наукові, розвагові, мовні-комунікаційні, мистецькі й лікарські.

Аналітично, культуру можна поділити на матеріальну й духову.

НАЦІОНАЛІЗМ: Ідеологія, яка вважає націю як основу всієї групової дії. Крайній націоналізм, т. зв. фашизм або шовінізм, ставить націю як найвищу ціль життя і мірило всіх вартостей.

НАЦІЯ: Суспільство, в якому є розвинена свідомість окремішності, культурної або функціональної. У такому суспільстві утотоження індивідуалів з цілістю високо розвинене. Нація може існувати без держави, держава може існувати без

* Критичну оцінку і справлення деяких термінів завдячую Ігореві Зєликові. — Автор.

нації. Нормально в модерних суспільствах нація і держава існують разом.

ПАТРІОТИЗМ: Любов і посвята до батьківщини, або похідно, до етнічної групи. Конкретно патріотизм прибирає такі форми, як пожертва праці, грошей або й життя.

УСУСПІЛЬНЕННЯ: Процес, через який одиниця перебирає культуру даного суспільства і знаходить свої ролі в тому суспільстві як, напр., соціалізація дитини. Із суб'єктивного погляду усуспільнення — це процес виховання. Із погляду суспільства — усуспільнення це процес, через який дане суспільство передає свою культуру і ролі з покоління в покоління.

ПЕРЕУСУСПІЛЬНЕННЯ: Процес перевиховання. Відбувається тоді, коли одиниця, усуспільнена в одне суспільство, перевиховується в культуру й ролі другого суспільства.

РОЗДВОЄНЕ УСУСПІЛЬНЕННЯ: Процес усуспільнення в загальне суспільство і водночас в етнічну групу в тому самому суспільстві. Напр. усуспільнення дитини в американське суспільство й водночас в українську громаду в Америці. Проблеми виникають, коли таке роздвоєне усуспільнення вимагає завчення вартостей або ролі, які взаємно суперечні. Наприклад, "українська скромність" у деяких справах і американська агресивність.

СУСПІЛЬСТВО: Збір (агрегат) суспільних груп, який характеризується тим, що має повну культуру, тобто всі основні інституції і є відносно самовистачальний, має тяглість поколінь і функціонує як цілість.

Групи людей чи громади, які не мають усіх своїх власних інституцій, не є повним суспільством, як,

напр., етнічні групи, які є залежні економічно, політично, виховно й т. ін. від ширшого суспільства, в якому вони живуть.

СУСПІЛЬНА СТРУКТУРА: Система груп, роль, вартостей і норм (прав), які організують відношення людей у суспільстві. Конкретно, суспільна структура складається зі ставових, класових, родинних, добровільних і інших груп, з розрізничованого поділу праці, системи прав і способу організаційного життя (організаційна культура).

Також, суспільна структура етнічних груп.

СУСПІЛЬНІ РОЛІ: Обов'язки і права пов'язані з виконанням специфічної функції, напр., роля професора виникає із функції передавання знання, роля матері — із функції виховування дітей і т. д.

Дані обов'язки й права є означені звичаями дотичних груп чи культурою загального суспільства.

Дана особа може мати багато роль, однак завелике число роль може утруднювати їх виконання. З другого ж боку, та сама особа може мати ролі, які собі суперечать тим, що вимагають виконання суперечних чи протилежних обов'язків, як от, напр., дитина, яка має виконувати ролю українця тим, що говорить із товаришами українцями по-українському, і водночас має бути добрим товаришем американців. Конфлікт роль може, але не мусить, зумовлювати психічні проблеми.

ТРАДИЦІЯ: Звичай, побут, спосіб життя, взірці поведінки даного народу або даної етнічної групи, які передаються з покоління в покоління.

ТРАДИЦІОНАЛІЗМ: Ідеологія, яка вважає задержання традиції чи традицій ціллю самою в собі.

професор соціології на Віндсорському університеті, сам був вихований під впливом "двох докіль". Родинний дім та українське докільля спонукали його затримати українську розмовну мову, знання українського минулого, і виробити в ньому почуття приналежності до українства, — але водночас його погляди на українське суспільство та його оцінка витворилися вже на основі студій в американських високих школах і під їх непереможним впливом. Інакше бути й не могло. У висліді маємо в його поглядах дзеркальний образ українського суспільства, так як його бачить людина, що чуттєво сама приналежить до цього суспільства, але розумово дивиться на нього очима американського вченого.

Ствердження автора про культурну асиміляцію молодого українського покоління не тільки підтверджує спостереження старшої пластової генерації ("ідеологічної" за визначенням автора), але водночас пояснює причини цього стану. Поставлена в доповіді перспектива, що цей процес буде продовжуватися і поглиблюватися, змушує старше пластове покоління перевірити своє дотеперішнє становище до існуючого стану: воно повинно перестати уболівати над тим, що молодь є "інша", перестати лаяти її за те, а натомість поважно подумати: чи в обличчі поступаючої культурної асиміляції молоді — особливо щодо мови і світогляду, — якій наші дотеперішні виховні засоби не встигли протидіяти, традиційна пластова виховна діяльність із молоддю на дальшу мету можлива, — чи ідейні основи Пласту зможуть знайти в майбутньому відгук у душах поколінь, що духово кристалізуються під впливом — якщо не протилежних пластовим, то все таки інших — духових вартостей. Але те все, очевидно, під умовою, що тези доповіді пл. сен. Всеволода Ісаєва 100-відсотково правильні. Порівняймо їх з поглядами іншого соціолога, пл. сен. Івана Головінського, який був запрошений до участі в Конгресі, але не міг узяти участі в ньому і надіслав свою статтю до "П.Ш.", яку містимо в цьому числі.

Іван Головінський

СЛОВО ПСИХОЛОГА

ВПЛИВИ ОТОЧЕННЯ — ГОЛОВНО СТУДІЙ — НА СВІТОГЛЯД ТА ЕТИЧНО-МОРАЛЬНІ ЗАСАДИ ПЛАСТОВОЇ МОЛОДІ У КРАЇНАХ НОВОГО ПОСЕЛЕННЯ

Проблеми впливів оточення (докільля) на студіюючу молодь у країнах нового поселення надзвичайно скомпліковані. Суть у тому, що під світоглядом та етично-моральним оглядом маємо діло не з одним середовищем, а багатьма, які різно впливають на молодь.

Першою групою середовищ є родина, Пласт та інші духово українські товариства та організації. Ця перша група, сказати б, вужчого оточення діє в ширшому середовищі країн нового поселення. Це друге, ширше середовище є різним залежно від того, де живе наша молодь, бо в етично-моральній площині інші впливи будуть на північноамериканському континенті, а інші на європейському чи південноамериканському.

Довкілля — один із чинників впливу на молодь

Розглядаючи впливи оточення в загальному на молоду людину, треба взяти на увагу, що юнак, за словами (Sarason), є фізичним організмом, який діє у психологічний спосіб, у суспільному довіллі. Із поглядом Сарасона погоджується багато відомих психологів, таких як Адлер (Adler), Горней (Horney), Фромм (Fromm), Сулліван (Sullivan) та інші. Іншими словами кажучи, оточення є тільки одним чинником. Другим чинником є біологічно-спадкові властивості організму, як також характер та індивідуальність юнака, набуті у ранньому дитинстві.

Оточення впливає різно на різних юнаків. На це складається той факт, що поки юнак чи юначка підуть на студії, то вони вже мають засвоєні основні засади вдачі і характеру. Цей погляд про важливість раннього віку в набуванні світогляду заступають загально майже всі виховники і психологи. Однак, це не означає, що в пізнішому віці світогляд людини не підлягає змінам. Ті зміни наступають, у меншій чи більшій мірі, залежно від сили чи переконливості впливів довілля.

У цій короткій доповіді, розглядаючи вплив студій на пластову молодь, треба в першу чергу звернути увагу на духовість американських високих шкіл та на те, як та духовість впливає на етично-моральні засади нашої молоді.

Вплив довілля за визначенням американських і європейських наук

Без перебільшення можна сказати, що американські університети характеризують матеріалістичний, механічний та прагматичний підхід до життєвих проблем. Це віддзеркалене в тому, що у США кладуть великий наголос на ті професії, які приносять безпосередню матеріальну користь. Елленберг (Ellenberg), порівнюючи європейську духовість з американською, приходять до висновку, що американські високі школи уважають людську індивідуальність за змінливу та гнучку. Американці кладуть велику вагу на вплив середовища, уважаючи, що засвоєні звички та впливи оточення творять особистість. Тому тут існує тенденція уважати все відносним та релятивним. Ті погляди набрали віддзеркалення в творах багатьох так званих суспільних психологів. У США говорять багато про "особовість" ("персонеліті"), яка віддзеркалює зовнішню, змінливу поведінку людини. У США не говорять про характер як окреме поняття. Поняття характеру, в основному розумінні того слова, означає фактично більш стійкі, менше змінливі прикмети людської вдачі. Цікаво, що серед

європейських психологів багато говорять про "характерологію" як окрему науку. Цей напрямок особливо поширений у Швейцарії, Німеччині та Франції. Традиційна психологія як також педагогіка підпали у США під впливи теорій Фрейда. Хоча певні висновки Фрейда і мали слушність на переломі 19-го і 20-го сторіч, та його механічний, майже фаталістичний підхід до інтерпретації людської поведінки був засуджений багатьма психологами. Його біологічно-матеріалістична інтерпретація людського "я" майже заперечує ролі свободної волі. Психологія Фрейда мала сильний вплив на теорії Дюї і Кілпатріка, які стали основою "прогресивного" напрямку в американській педагогіці. Про шкідливі впливи тих напрямків згадаю опісля.

У загальному можна б сказати, що американські теоретики оцінюють людину більше механічно, а європейські звертають увагу на розмірну незалежність людини від її оточення та на силу волі. Часто чуємо серед американських психологів твердження, що їхній підхід більше "науковий", а європейський більше "філософічний". Традиційно американські університети базувалися на впливах Гюма, Гамітона чи Дарвіна. Європейські університети, у питанні індивідуальності людини, у переважаючій більшості були під впливом теорій Ляйбніца і Канта. Традиційна англосакська психологія уважає, що людський розум по своїй природі є розмірно простим та нескладним. Тут ми бачимо початки механічної інтерпретації людського ума, що думання — це тільки реагування на впливи наших змислів. Тому нічого дивного, що американська експериментальна і фізіологічна психологія у своїх теоретичних основах є дуже подібною до науки Павлова чи Бикова. Вистачить тільки прочитати праці відомих американських психологів: Доллера, Міллера чи Волпі, щоб переконатися у слушності того твердження. Американські підручники елементарної психології присвячені майже виключно науці про людські змисли, а як іде про історичне тло, то вони нав'язують шойно до 19-го сторіччя. Натомість у західноєвропейських університетах ще й далі помітними є впливи теорій Ляйбніца і Канта. Ця наукова традиція уважає розум за самоактивний орган, який є спроможний діяти до певної міри незалежно від впливів наших змислів.

Етично-моральні засади нашої молоді завжди наражені на ряд негативних впливів, які постараюся розглянути по черзі.

На американських університетах, під впливом Фрейда і матеріалістичної філософії, поширилася біологічно-змістова інтерпретація людини. Фрейд твердив, що в основі деяких нервових забурень є занадто суворі етично-моральні засади, особливо якщо говоримо про статевий гін. Однак, щоб зрозуміти цей вислів, треба взяти на увагу, що він був сказаний перед першою світовою війною, себто тоді, коли дійсно існували суворі правила поведінки. Тепер молодь має аж забагато свободи, і часто нервові забурення проявляються у висліді браку відповідного загартування чи дисципліни у ранньому дитинстві.

Хоча проти Фройдової інтерпретації статевих гонів виступали такі відомі теоретики, як Адлер, Юнг і Горней, посьогодні Фройдіві впливи залишилися досить сильними. Наша молодь читає "дешеві" психологічні публікації та журнали і завжди наражена на небажані впливи. У висліді завважуємо послаблення етично-моральних засад, що часто доводить у деяких випадках до мішаних подруж.

Упарі з біологічно-змісловою інтерпретацією людини, матеріялістична філософія поширює погляди релятивності добра і зла. Деякі, як Елліс, ідуть так далеко, що твердять, що в словнику модерної людини не повинно бути такого поняття, як гріх. У своїй праці над поведінкою високошкільної молоді Прессей (Pressey), Флечер (Fletcher) і Колі (Cole), твердять, що серед молоді зауважуємо загальний занепад стриманости у питанні статевих відносин. У практиці філософія релятивності добра і зла доводить до того, що молодь старається заспокоїти свої почування за всяку ціну. Молода людина, яка шукає вдоволення у заспокоєнні своїх примх, коли вже не лишається нічого, що могло б її вдоволити, звертається до різного роду наркотиків та опіїв. Це загально відомі факти, про які пише щоденна преса. Правда, що загал української молоді не підупав під лихі впливи, але, на жаль, є відомі індивідуальні випадки і небезпека лихих впливів таки існує.

Вплив студій на почуття національної приналежности

Американські високі школи часто впливають на притуплення почуття національної окремішности. На не складається багато причин, із яких чи не найважливішою є те, що поняття національної та державної приналежности ототожнені. В Європі ця небезпека існує в багато меншій мірі, бо ці два поняття там чітко розмежовані. Тому також процес асиміляції нашої молоді поступає повільніше в Європі.

Іншою причиною є розмірна матеріяльна убогість українського середовища. Молодь, яка вже виросла поза Україною, порівнює наш матеріяльний стан із чужинецьким середовищем, і таке порівняння дуже часто виходить на некористь українського середовища. Це в свою чергу спричинюється до підсилення почуття меншевартости.

Інші впливи

Американське середовище високих шкіл має часто негативний вплив на пошанування авторитетів — чи то національних, чи релігійних. Браку пошанування авторитету треба дошукуватися у впливах прогресивної педагогіки Люї і Кілпатріка. Треба одначе пам'ятати, що Люї, бувши студентом, захопився ліберальними філософічними ідеями. Це сталося у нього до певної міри внаслідок реакції проти в той час пануючих пуританських філософій. Ліберальні погляди звичайно легко сприймаються серед студентів, бо молодь в загальному має тенденцію критикувати старших. Ця критика серед молоді дуже часто відбувається в ім'я об'єктивности. Молодь ста-

рається пізнати своє оточення, думає, і в ході того процесу пізнає, що старші інколи говорять одне, а роблять друге. Це намагання серед молоді бути критичним само по собі є позитивним явищем, бо запевнює суспільний ріст та розвиток поколінь. Уявм собі, як виглядав би поступ людства в будь-якій ділянці науки, коли б молоде покоління безкритично сприймало все, що говорять старші. Одначе, ця тенденція критикувати старших і брак пошани до старших є перетягнені до перебільшення, особливо в американському середовищі. Молодь часто заявляє, що старші її не розуміють, ба що більше, вимагає від старших, щоб вони так думали, як вона. Одначе, молодь забуває про один факт, що із перспективи часу і життєвого досвіду старші мають перевагу над молоддю.

Отож матеріялістично-прагматична філософія високих шкіл впливає на нашу молодь у тому напрямі, що молодь підходить до проблеми вибору звання із погляду особистих матеріяльних користей. Це проявляється в тому, що більшість нашої молоді бажає студіювати технічні чи медичні науки, а меншість посвячується суспільним чи виховно-педагогічним ділянкам. Хоча технологічні науки також потрібні, але з погляду суспільства як цілоти найбільше потрібно для нас виховників та педагогів.

Часто трапляються серед нашої молоді випадки, де цей суто матеріялістичний підхід до життєвих проблем доводить до того, що деякі пластуни-студенти під час літа працюють по барах та продають алькогольні питва. Це діється, на жаль, навіть у таких випадках і в таких родинях, де цих грошей не конечно потрібно.

Як бачимо із повище сказаного, існують різні загрози для етично-моральних засад нашої молоді на американських високих школах. Тому пластові виховники повинні докласти всіх старань, щоб роз'яснити пластовій молоді, на які небезпеки вона виставлена. Одним із засобів на це могли б тут бути, між іншим, спільні гутірки сеньйорів і старших пластунів.

**

Теодосій Самотулка

СЛОВО ПСИХІАТРА

Вступ

У моєму виступі я хотів би висловитися про два питання, а саме:
А. міграція, акультурація та психічне здоров'я,
Б. ідентичність.

Заки перейду до першої теми, вважаю потрібним вияснити, чому психіатр є зарепрезентований у панелі. Американська Психіатрична Асоціація визначила себе як товариство медичних спеціалістів, які працюють у напрямі покращання психічного здоров'я всіх громадян цієї країни. Отож, нашим завданням є не лише лікувати умово недужих, але також пропагу-

вати засоби та заходи для запобігання психічним недугам. Коли увага соціолога зосереджується головню на соціальних системах, на міжперсональних зв'язках індивідів чи на взаємовідношенні між одиницею та групою, а основне зацікавлення психолога лежить у внутрішньо-персональних системах, у процесах та проблемах одиниці, тоді психіатр поєднує обидві ділянки у формі синтезу обох підходів, виявляючи проблеми та психопатологічні процеси одиниці чи групи з метою їх лікування чи запобігання їх виникненню, що має особливе значення для переселенчої дійсності, у якій зударяються різні культурні та соціальні вияви.

А. МІГРАЦІЯ, АКУЛЬТУРАЦІЯ ТА ПСИХІЧНЕ ЗДОРОВ'Я

І. Проблеми першого покоління

Сум за залишеним, непевність майбутнього, строкатий суб'єктивно забарвлений образ країни переселення — це психологічний стан людини, що спрямувала свої кроки до "обітованої" землі. Переселенець залишив своє культурне середовище, у якому він зріс, у якому зформувалися зразки його поведінки, настанови, вартості, у які він вірив і вірить, які несе в своїй душі як свій виряд, щоб ужити їх тоді, коли це буде потрібно. Вивчені факти про країну поселення, звання, його сподівання та мрії підсилюють його почуття певності себе.

Нова ситуація, невміння справно поводитися у високо цивілізованому людському муравлищі, мовні труднощі тощо — це перші удари з дійсністю, об яку розбиваються мрії, а конечність заробляти на щоденний хліб у новій, часто трудній ситуації, у зустрічі з новими людьми, з різним умінням та знанням, з різними настановами та вартостями, посилюють його огірчення.

На основі помічень над імігрантами в окрузі Монтреалю Тайгерст (Tyhurst) представляє дві фази переживань переселенців по переїзді до Канади. У перших приблизно двох місяцях імігрант відчувається добре, виявляє посилену психомоторну активність, щоб заглушити переселенче напруження та страх. Пізніше в зустрічі з дійсністю переселенець починає бути щораз більше свідомий мовних труднощів, різниць звичаїв та вартостей.

Із хвилиною, коли труднощі видаються йому майже непоборними, він утікає у світ мрій, живучи спогадами про щасливе минуле. Носталгія давить його серце. Приблизно після шести місяців по приїзді до Канади вже унаслідуються психіатричні реакції із такими трьома тенденціями:

1. підозріння та параноїдний спосіб думання,
2. посилений страх та депресія,
3. соматичні недомагання, а саме:
 - а. утома, безсонність, утрата апетиту, нудота, тремор тощо;
 - б. травма виразки, виразковий коліт, астма;
 - в. тенденція міняти соматичні недомагання з однієї системи на другу.

Згадані спостереження Тайгерста подібні до таких же описаних, як Сегіна (Seguin) "психо-соматичний, дисадаптаційний синдром" на основі по-

мічень над андійськими молодими індіанцями, що переселились до Ліми. Вони виявили незвичайно інтенсивні труднощі в соціальній, культурній та економічній адаптації до міського оточення. Можливо й тому, що вони не творили своїх клубів, не ходили до церков, не включалися в існуючі товариства, а замкнулися в родинних колах, в яких почувалися безпечно.

Етнічні різниці як такі не грають первинної ролі в виникненні психічних недуг. Переселення є важливим фактором в етіології психогенних розладів, зокрема психосоматичних, про що говорять факти: збільшення психічних недуг посеред поляків в Австралії, а також імігрантів у Нью-Йорку (в 1939—1941 рр.), утікачів в Англії (зокрема, коли англійці дуже вороже ставилися до них), імігрантів в Європі, у Північній та Південній Америці (Перу). Переселення створює поважні проблеми культурно-соціального, економічного, психіатричного, а навіть суто медичного порядків.

Коли в адаптаційному процесі культурно й соціально дезорієнтованого поселення захищається його предківська культурна орієнтація, виникає в нього психічний конфлікт, який відноситься до вартостей, зразків поведінки тощо. Переселений індивід, а то й ціла його родина, попадають у стан порожнечі, незадоволення. Він ізолюється в почутті непевності та безпомічності, настирливо зосереджує свою увагу на собі, що провадить до соматичних симптомів, доводить до його розладного функціонування в родині та поза нею.

1. Утеча в недугу — це одна з чотирьох можливостей, названих Фрідом (Fried), що її має імігрант до вибору, коли в тяжкій турботі опиниться на перехресті сумнівів і не знає, куди йому йти.

2. Друга можливість — це поворот на прадіду землю.

3. Звуження чи викривлення його зв'язків з чужим йому довкіллям — це третя можливість. Чому він це робить?

Найбільше правдоподібним є пов'язання двох причин — одна з них лежить в особовості імігранта, а друга в його новому довкіллі. Переселенець докладно обсервує довкілля, автохтонів. Свідомо чи несвідомо ставить у сумнів усе, кожен поважну чи маловажну справу. Він помічає, що автохтони сприймають готові стандартні формули культурних справ, переданих їм батьками, учителями чи іншими авторитетами як бездискусійні дороговкази в усіх ситуаціях. Їхня поведінка є автоматична. Поведінка переселенця не є автоматична, бо його культурні вартості є інші. Усе, що діється довкола нього, він перепускає через призму своєї первісної культури. Не диво, що він має труднощі в інтеграційному процесі. Шляхом міркувань він починає відкривати своє помилкове думання. Але й таке ж думання автохтонів, коли вони називають його людиною без історії тому тільки, що в нього є відсутні спільні з автохтонами переживання минулого на їхній землі.

У поставі переселення А. Шойц (Scheutz) бачить дві основні риси: а) його об'єктивність (критичний підхід), б) його сумнівна лояльність, яка має два корені, а саме упередження автохтонів до переселення та

відсутність бажання чи неспроможність переселення заступити його старі культурні традиції новими, тобто нового місця поселення. Тому поселенець залишається "a marginal man" (Park & Stenquist).

4. Врешті четверта можливість, яка залишається переселенцеві — це оволодіння нових умінь, урочення нових настанов і розвинення нових зв'язків.

Адаптація переселення може мати різні ступені чи форми від постанови бути частиною нової спільноти, визбуваючися всіх елементів своєї культури, тобто нігілізму (ставлячи знак рівності між його культурою і вбогістю та нападництвом чи з інших причин) — до витворення відношення до нової культури лише в праці, живучи в культурному енклаве в інших відношеннях.

Щоб зберегти себе здоровим та щоб не розгубитися, переселенці звичайно шукають себе. Цей зв'язок дає їм підтримку, почуття певності, надію, дає орієнтацію, дає силу устоятися. Вони спонтанно включаються в свої етнічні церкви, товариства, підприємства, будучи свідомими чи не-свідомими того факту, що "добре інтегрована етнічна спільнота вже давно була визнана як могутня допомога новоприбулим переселенцям у подоланні першого шоку, що впливає із зміни" (Фрід).

Етнічні асоціації дають орієнтацію, допомагають у проблемах виховання дітей тощо. Є чимало таких, що включаються в американські організації, але одночасно заховують предківську культуру.

Коротко: в адаптаційних процесах першого покоління проходять поверховні периферійні переміни.

II. Проблеми другого покоління

Діти переселенців нещасливим збігом обставин розвиваються під одночасними, хоч і не однаково інтенсивними впливами двох культур.

Щоб оминати непорозуміння чи незрозуміння, вважаю за доцільне визначити поняття культури та висловити декілька думок, що відносяться до питання культури тому, що воно є основне для нас у нашій дійсності:

усе матеріальне (конкретне, дійсне) та нематеріальне (ідея, віра тощо), створене людиною в процесі життя, уміщується в концепцію культури. Зокрема культура включає традиційні системи вартостей, передавані родинами чи соціальними групами як методи для регулювання поведінки, настанов. Культура виникає з людських потреб і вимог соціального життя. Вона міняється в залежності від об'єктивних змін у соціальній структурі чи від технологічних досягнень та має на меті зробити людей більше людьми. Зміни в культурі проходять між генераціями, а також у поселенців між попереднім та сучасним докільям. Молода американська культура та спільнота також постійно міняються, зокрема тепер у час високого технологічного поступу та індустріалізації, які витворили тенденцію до стандартизації, відчужування, безособовості та інди-

відуалізму, що у висліді зробили довготривалі символи культури недоречними та без значення.

Культура — це незвичайно насправду важливий чинник у формуванні особовості, бо вона постачає готові випробувані розв'язки багатьох проблем життя. Вростання в культуру, засвоєння культурних зразків відбуваються в ранньому дитинстві, що має тривкий ефект на особовості людини. Мати є тією особою, що навчає дитину про культурні практики. Тут саме зароджується інтеракція між індивідом та культурою. Тут зароджується цикл культури та особовості: основна особовість дорослого — культурна традиція — однорідне виховання дитини і знову основна особовість дорослого і т. д. Олпорт (Allport) за Реверсом (Revers), твердить, що процес акультурації дитини відбувається у трьох фазах:

1. інтроекція (адаптація) культурного зразка,
2. реакція проти цього зразка та
3. інтегрування зміненого культурного зразка в дозріваючу особовість.

Наведу кілька фактів з розвиткових процесів людини, щоб унаглядити акультураційний процес. У період елементарної соціалізації (до 15-18 місяців життя) дитина є виключно під впливом родини, під впливом культурної традиції, яка визначає, що й як треба вчити, виховувати дитину. Цей стан продовжується у періоді хатньої соціалізації (1½ — 5-6 років життя), коли то дитина вивчає звички тощо. Із кожним роком по приблизно 3-ому році життя вплив хати поволі маліє, а на дитину частинно впливають діти сусідів, передшкілля.

У період комунальної соціалізації (5-6 — 10-11 років життя) велику роль відіграють школа, молодечі організації, церква.

У період адолесцентів виникає конфлікт з батьками, що є нормальним розвоєним явищем. Вартості батьків тратять на значенні в користь опінії ровесників. Згаданий конфлікт значно гостріший в родинах переселенців, зокрема в країнах з швидким технологічним розвитком та соціально-культурними перемінами. Чому саме конфлікт між дітьми та батьками такий гострий в іммігрантських родинах? Причин, на мою думку, багато. Назву декілька:

а) Батьки зайняті заробітною працею на щоденний хліб та забезпечення родини не присвячують досить уваги дітям, перебувають закоротко з дітьми й тому не формують тісних теп-лих зв'язків з дітьми.

б) Заробітня праця так абсорбує та виснажує батьків, що вони не працюють над собою, залишаються позаду стандартів своїх сусідів місцевого походження у той час, коли діти жадібно втягають у себе все, що нове, добре воно чи зле. Батьки перестають бути для них прикладом до наслідування, авторитетами. Діти уважають себе мудрішими за них і тому навіщо ж їм слухатись батьків?

в) Д-р П. В. Тоуссінг (Toussieng) з клініки Менінгер висловив такі думки: поведінка дітей є відбиткою батьківських та культурних зра-

зків. Дитячі емоційні розлади відображають “хаотичні умовини нашої спільноти і нашої сучасної культури та брак установлених вартостей і цілей, який також впливає на батьків та їх розгублює”. Це правда. Ми не знаємо, яка наша роль, які наші цілі та завдання. Бачимо це наочно, коли ми під аналітичним подувом усунемо половину пустих фраз.

г) Тому, що ми тепер не усвідомлюємо собі чітко наших вартостей та цілей тощо, ми не знаємо, як підходити до дітей, зокрема dorостаючої молоді, інколи дуже вражливих на їхнє етнічне походження. Не розуміючи їх бурхливого періоду життя, не хочемо в нашій слабості погодитися на їхню відмінну поведінку чи їхні різні погляди. Розпачливо стараємося перешепити на наших дітей нашу любов до етнічної спадщини, накидаючись їм з нашими іноді перестарілими опініями, вартостями тощо. Невмілий підхід до дітей дуже загострює родинну ситуацію, послаблює родинні зв'язки, а також відпирає дітей від українського культурного середовища.

Ще можна б було назвати більше причин, що впливають на загострення конфлікту між дітьми та батьками у нашій дійсності.

Безумовно згаданий конфлікт є різної інтенсивності в різних ситуаціях, залежно від багатьох факторів, от хоч би назвати — скупчення переселенців, етнічні товариства, церква, кількість контрастів з автохтонами тощо.

Друге покоління промочує собі шлях так, як уміє. Воно свідомо чи несвідомо помічає чи відчуває, що не всі батьківські зразки поведінки чи вартості є придатні в усіх звичайних ситуаціях. Тому члени цього покоління мають ситуаційний підхід до життя (М. Мід — Mead), тобто в них виробляється звичка уважати кожен ситуацію за відокремлену одиницю, і вони швидко й повністю пристосовуються до неї. “Зразки поведінки, що їх проявляє друге покоління, є слабкі, але достатньо певні та внутрішньо послідовні, щоб зумовити життєздатне ставлення як до осіб другої генерації, так і до рідних з першої генерації, з якими живуть” (Мід). Іншими словами, друге покоління має дві системи внутрішньо-зв'язаних зразків. У цій частковій інтеграції друге покоління виказує тенденцію упрощувати вартості, зводячи їх до конкретних, напр., гріш, шкільні ступені та інші прості кількісні мірки, при чому різні несумірні системи культурних вартостей поверховно примиряє та укладає в ієрархічний порядок (Мід).

У зв'язку із ситуаційним підходом до життя витворюється атомізоване світосприймання, без глибшого пов'язання в один зразок. Атомізація зовнішнього світу може розгублювати людину, при чому внутрішній світ може також утрачати свою структуру, розпадатися на частки та ставатися хаотичним. Коли адолесcentи помітять захитаний глузд внутрішньої орієнтації в батьків, від яких із тієї причини не можуть сподіватися підтримки, а також відчувають їхні депресивні почування, мовляв, вони є “marginal man”, зароджується в адолесcentів ненависть, себенависть;

(вони питають: “чому я такого, а не іншого походження”, що ще більше відпирає їх від батьківської хати). Система сором-гордість захитується. У цьому психічному стані можуть розвинути психіатричні проблеми: нерозумне “acting out”, депресія, неврози, психо-соматичні симптоми, негативна ідентичність, наркоманія, а також інші проблеми, як недостатні успіхи в школі, передчасне залишення школи, посилені нерозважні зв'язки з людьми сумнівної вартості, опірність до всього, що походить від батьків (мова тощо), мішані подружжя і т.п. Більшість dorостаючої молоді по бурхливих шуканнях знаходить правильний шлях до стабільного й щасливого життя, як зріла, добре інтегрована особовість.

Коротко: у другому поколінні проходять трохи глибші адаптаційні процеси. Воно має дві системи внутрішньо-зв'язаних зразків, доволі добре збалансованих, які використовує у своїх життєвих ситуаціях. Це — часткова інтеграція.

III. Проблеми третього покоління

Третє покоління — це покоління внуків, це діти батьків, що народилися чи виховувалися на місці поселення. Їхній спосіб думання, відчущання та дії інший від таких же першого й другого покоління. Вони виявляють інтерес третьої генерації, як це окреслив Гансен (Hansen, “Де тирд дженерейшен ін Америка”). Він так описав цей феномен: “що син бажає забути, це внук хоче зберегти в пам'яті”. В одній із праць (“Калчер енд ментал дисордер ін Сінгапур”), поміщений в “Калчер енд ментал гелтс” (Opler), є висловлена така думка про культуру китайців у Сінгапурі. “Поширена родина в її справжньому сенсі не є явищем у більшості випадків у Сінгапурі, та є тенденція розвивати її знову по одній чи двох генераціях імгрантів згідно з традиційними рисами”.

Та не всі поділяють думку Гансена. Між іншими, Нагірний висуває таку основну тезу в “Ленгвідж лоялті ін де ЮСА” (Fischman): “ерозія етнічності й етнічної ідентичності відбувається впродовж трьох перших генерацій”. Це й деякі інші міркування Нагірного можна б оспорювати. Його думки — етнічна спадщина, включно з мовою як стиль життя звичайно перестає грати істотну роль в житті 3-ої генерації, та “батьки, сини та внуки можуть різнитися між собою в ступені та способі їхньої ідентифікації з етнічністю”, — зрозумілі, коли взяти до уваги факт іноді дуже бурхливих змін у культурних процесах, зокрема в переселенчій ситуації. Важливе є в тому одне, що зміни є радше поверховні, на периферії особовості, а не в її ядрі.

Чому саме внуки повертаються до прадідівської культури, чому в них зростає зацікавлення та гордість із їх етнічного походження? Можна б оспорювати думки Нагірного про спосіб ідентифікації з етнічністю, який не вимагає відданості ні активного ангажування по лінії батьківської спадщини, чи про те, що внуки стоять осторонь від предківської спадщини, хоча вони ходять до церкви тощо. А може вони почуваються вже такими певними в американізм, що дає їм можливість виявити їхнє справ-

жне обличчя? А може, вони акцентували своє походження, чого не могли зробити їхні батьки? А може врешті, їхня інтеграція завершилася, і вони почуваються свободними в своїх виявах.

Треба ствердити факт, що багато внуків відчуває потребу мати почуття тяглості, продовжувати те, що вони дістали в спадку від батьків — чимало з них гуртується коло церков; вони включаються та розбудовують релігійні та світські організації чи підприємства, які стимулюють їх до ряду культурних виявів. Коли ми будемо достатньо активні, творитимемо вартості гідні до наслідування, коли розважно та вміло стимулюватимемо молодь, нам немає чого журитися проблемами двомовності чи двокультурності.

Коротко: у третьому поколінні завершується інтеграція нащадків переселенців. Ядро суттєво не міняється, якщо вони повертаються до своєї, хоч і трохи зміненої, етнічності.

IV. Підсумки та висновки

A. Підсумки

1. Переселення створює поважні проблеми по лініях культурно-соціальної (мова, звички, вартості тощо), економічній, психологічно-психіатричній, а навіть медичній.

2. Перше покоління переселенців виявляє розгублену поведінку, бо наступив прорив у тяглості. Автоматична поведінка, що зформувалася на предківській культурі, часто милить у нових ситуаціях.

3. Добре інтегрована етнічна група — це могутня допомога ново-прибулим переселенцям у подоланні їхніх перших труднощів. Вона творить тяглість.

4. Культура — це дуже важливий чинник у формуванні особовості. Культурна традиція визначає, як виховувати дітей. Культура дає орієнтацію в житті одиниці та груп.

5. Родина — це основа та медіатор культури. Стабільність та ідентичність родини важливі чинники в житті родини та її членів. Родина — це також і ідеологічна одиниця. Переселенча родина живе під додатковим стресом.

6. Конфлікт між дітьми та батьками — це нормальне явище, та він значно інтенсивніший в родині імігрантів в порівнянні з таким же автохтонів. Посилений конфлікт генерацій є поважним ударом по продовжуванню етнічної культури чи груп у країнах поселення.

7. Непорозуміння, зокрема політичних і релігійних угруповань, підривають силу етнічної групи як цілості та підсилюють асиміляційні процеси її членів.

8. Приналежність до групи дуже важлива для кристалізації “я” — ідентичності (Еріксон).

9. Зміни в поодиноких особовостях чи в культурі є природні та проходять постійно.

Б. Висновки

1. Збереження етнічності є доцільне.

2. Щоб могли успішніше діяти на місцях поселеннях, нам треба:

а. визначити нашу ситуацію;

б. усвідомити собі ціль дальшого нашого існування як етнічної групи;

в. виготовити форми та плани дальшої дії під кутом добра дітей української поселенчої групи, самої ж української етнічної спільноти та потреб України.

3. Ми приймаємо наше українське походження як невідрубану частину нашої особовості, необхідну для її непошкодженого розвитку.

4. Свідомі ваги культури для розвиткових процесів молодого покоління, ми зберігаємо в наших родині те, що є суттєве для української культури.

5. Двомовність та двокультурність — це наша поселенча дійсність.

6. Ми визнаємо зв'язок як основний стимул для себебереження. Тобто зв'язок із церквою, з етнічними релігійними та світськими товариствами, науковими центрами тощо, а головне зв'язок з Україною.

7. Підтримуємо та розбудовуємо етнічні релігійні та світські товариства тощо, бо їх сила та значення — це передумова формування нових вартостей, кристалізації ідентичності, орієнтації для дальшого нашого життя-буття.

8. Особливу увагу слід зосередити на родині та розумному й доцільному вихованні нового покоління.

До питання ідентичності я висловлюся іншим разом.

Іроїда Винницька

СЛОВО ПЕДАГОГА

Наш панель має насвітлити впливи довкілля на українських дітей. Моїм ресортом є школа. Я хочу зупинитися лише над деякими ключовими моментами впливів школи — тими, які мають безпосереднє відношення до Пласту. Я буду говорити про дві школи. Поперше, — про школу державну, що до неї діти ходять від 9-тої до 4-ої години кожного дня (канадську, американську, німецьку, французьку чи іншу). Подруге — про “рідну школу”, себто суботню або вечірню школу, до якої діти ходять із ціллю набути знання українознавства. Не буду говорити про парафіяльні цілоденні школи. Вони є щось особливе з різних точок зору і в них діються речі, мені не зовсім зрозумілі. Тому покищо не буду забирати у тій справі слова.

1. ЦІЛОДЕННІ ДЕРЖАВНІ ШКОЛИ

Ми часто говоримо про мале зацікавлення молоді Пластом і що Пласт сьогодні не вабить так молоді, як це було колись. Далі — чуємо,

що Пласт треба усучаснити, щоб зарадити цьому станові. Моя думка, що ця проблема не є відірваним явищем і що її мають у такій самій, а, може, і більшій мірі канадський, американський та інші скавтіngи світу. Однією з найважливіших причин браку зацікавлення Пластом (і скавтіngом взагалі), хоч як це не дивно, є цілоденна школа. Щоб це краще збагнути, нам потрібно малої історичної аналізи.

А. Історична перспектива

Коли Бі-Пі засновував скавтіng, він стояв перед трудним завданням, а саме: заки молодь можна буде виховати, її треба притягнути, захопити, а далі — утримати її зацікавлення упродовж часу, у якому відбудеться бажаний виховний процес. Підкреслюю, що передумовою було молодь зацікавити, без чого цілий задум не мав виглядів на успіх.

Глибокість думки Бі-Пі була в тому, що він, не будучи професійним педагогом, зумів збагнути, які саме елементи роблять виховні зайняття цікавими і є захопливими для молоді. Ці елементи не потрібно перед цим збором вичислювати. Побіжно обговоримо їх пізніше.

У протилежність до скавтіngу тогочасна школа присвячувала мінімум уваги збудженню зацікавлення дітей. Можна навіть сказати, що проблема зацікавлювати учнів у навчанні взагалі не існувала. Підхід був такий, що учень мусить учитися, чи це його цікавить, чи ні. Коли він не вчився, його карали. Кара була підставовим засобом спонукати дітей до науки і мала всі можливі форми, із побоями включно. Одночасно школу характеризували безоглядна авторитетність учителів, сірість обстановки клас та сухість навчальних предметів, які в більшості подавали “академічно” і відірвано від щоденного світу дитини. Найбільш характеристичні предмети — греку, латину та історію старовинного світу — виучувано до найменших деталей.

У такій ситуації скавтіng і школа були прямо ідеальною комбінацією. Школа давала “академічну” освіту, а скавтіng займався речами близькими зацікавленню дитини і грав з нею “велику гру”. Школа не вимагала зацікавлення, лише успіхів, а любов дитини була спрямована до скавтіngу, а в нас до Пласту. Тому він молодь цікавив і її притягав. Так було у часи Бі-Пі і нашого Дрота, а також у більшій чи меншій мірі і в часи багатьох із нас, молодших від Дрота.

Як маєтсья справа сьогодні, головню на північноамериканському континенті? Усі ми знаємо, що зайшли якісь зміни і що все не так, як було. Які саме є ці зміни і чим вони характеристичні? Ціллю цієї доповіді є поставити якраз ці питання і пробувати дати на них відповідь.

Б. Засяг предметів і методи сучасної школи

Немає сумніву, що існує природна цікавість, якої досхочу в кожної молодої людини. Вона спрямована головню на докладніше пізнання чогось уже частково відомого дитині з обсервації її найближчого довкілля.

Сябто, цікавість потребує попереднього стимулу, а довкілля — не найкращий стимул. Предмети, що вияснюють довкілля, є “природно цікаві”.

Думаю, що не потрібно підкреслювати, що багато точок пластових проб і майже всі іспити вмілостей якраз базовані на ближчому пізнанні того, що дитина чи юнак бачить довкола себе і хоче краще пізнати. Це саме і було дотепер привабливою силою Пласту.

Коли говорити про зміну від класичної до сучасної школи, то наймаркантніша вона якраз тим, що вся увага звернена на зацікавлення дітей навчальними предметами. Добір навчальних предметів дуже достосований до вікових спроможностей дитини, а програма аж до перебільшення зосереджена на тому, щоб матеріал подавати тоді, коли найактивнішим є стимул довкілля у даному напрямі. З ділянки природознавства — про ріст рослин учитися на весні, про насіння — восени, а про зимівлю тварин — взимку. Відомості про чужі країни в’яжуться з актуальними новинами в газеті, радіо, телевізорі.

Коли мова про засяг предметів, то ті, що ходили тут (у Канаді чи США) до середньої школи, пригадуватимуть предмети, як т. зв. “shop” (майстеркування); “home economics” (варення і шиття); т. зв. “language arts” (а не саме вивчення граматики), де наголос є на ефективне і цілеспрямоване вживання мови; т. зв. “science” (а не фізика, хемія чи біологія, які приходять значно пізніше або й взагалі ні), де особливо наголошено, наприклад, як функціонує авто і електричний мотор чи дзвінок, як росте дерево і з чого складається молоко; та вкінці т. зв. “social studies”, які й донині трудно батькам учнів відрізнити від байок — хоч мусять признати, що досить цікавих — про історію, географію, соціологію, а теж астрономію, картографію і т. п.

Ті з нас, що мають дітей у шкільному віці, знають про ці самі предмети вже з першої класи початкової школи. Крім того, вони кожного тижня чують, як діти розповідають про їхню чергову прогулянку до зоопарку, музею, радіостанції чи публічної бібліотеки; або про те, як вони збудували акваріум і пустили туди рибку, яких будуть годувати упродовж кількох наступних місяців; або що вони посадили у класі у вазонку зерна квасолі та пшениці і будуть обсервувати їх ріст та записувати ці обсервації у свої зшитки; або про те, що вони збудували модель першого літака, який перелетів Атлантийський океан.

Ці самі діти, часто за стимулом своїх батьків (і тут я вже говорю з власної практики домашньої і учительської), будують електричні магнети, роблять хемічні експерименти, вирощують рослини і несуть це все до школи, де вчителька обов’язково дає їм нагоду пояснювати свої апарати чи рослини та говорити про зв’язані з тим факти, що про них діти незалежно від школи довідалися. Бувало, що така демонстрація стає базою кількох чергових лекцій з даного предмету, часто поза пляном.

Коли б такі точки діяльності були перераховані у звіті новацького братчика чи сестрички або виховника молодшого юнацтва, то багато з нас

рекомендували б такому виховникові дати пластове відзначення за зразкову працю з дітьми.

Себто, форма навчання, підхід до дітей і сам добір предметів у школі стали такими, якими ми завжди їх стосували з уваги на їх успішність і відповідність у Пласті. Ми з гордістю казали: "Пласт — не школа".

Чому я наводжу ці факти з життя в сучасній школі? Прямо тому, щоб, нав'язуючи до речей, багатьом з Вас уже відомих, могли узагальнити їх для доказу моєї тези, а саме: що причиною нашої проблеми — браку зацікавлення Пластом сьогодні — є у великій мірі добір предметів і методи навчання у школі.

Із повищеного ясно, що я інтерпретую цю причину як ніщо інше, лише конкуренцію за увагу і зацікавлення дитини. Навіть при найкращій підготовці і при найбільше фахово-виховницькому переведенні того, що ми традиційно вживали як цікаву тематику пластової діяльності, ми нині будемо в Пласті лише ще раз повторяти те, що роблять діти у школі уже 30 годин на тиждень, себто 40% свого активного часу. Чи дивно, що це пластування не буде нині дітей так цікавити, "як це було колись"?

Повище відносилось у більшості до предметів і їх добору. Далі — прийшли не менш далекойдучі зміни теж і в методах навчання. Колись лекція-виклад у школі і домашні завдання вдома були основною формою навчання. Сьогоднішні методи я обговорю трохи в деталях. Вони нам будуть знайомі, якщо ми були виховниками в Пласті.

1) Гра

Гра стала засобом для закріплення навчального матеріалу в школі. Сьогодні учителі переводять ігри в математиці, щоб закріпити, скажім, таблицю множення; ігри у правописі (т. зв. "спелінг") становлять частину щоденного навчання для вивчення слів і т. д. Щоб підкреслити, яка вартість і яке значення гри в школі, варто загадати, що минулого року в торонтському університеті на кінцевих учительських іспитах учителі мали подати три ігри, власного укладу, які вони могли б застосувати у навчанні з дітьми. Учительські журнали кожного місяця подають нові ігри як засоби для навчання. Отже гра не є виключно в Пласті. Гра є вже і в школі.

2) Нагода для самовияву

Це є шукання самостійних розв'язок на базі власних спостережень (спостережень). Те, що по-англійському називається "дісcoverі метод". Це популярна навчальна метода, яка колись у школі також не була знайомою. Ця метода полягає на групових зайняттях дітей, під проводом одного чи однієї з них, щось на зразок наших пластових гуртків чи роїв. Діяльність гуртків часто зводиться до укладення самодіяльної гри (тобто драматичного переведення казки чи оповідання), майстрування чи коротких прогулянок у розшуках за цікавим матеріалом. А в середній школі ба-

гато напевно буде собі пригадувати самостійні розшуки із ділянки історії, географії та інших предметів.

3) Кореляція

Це ще одна метода навчання, яку тепер широко застосовують у школах. Це поєднання ряду навчальних предметів у протилежності до того, що ми мали дотепер — зрізничування предметів. Наприклад, у третій класі канадських шкіл діти вивчають життя ескімосів — на лекції літератури, вони читають оповідання про ескімосів, на лекції співу — співають ескімоських пісень, опісля майструють іглу, на лекції природознавства познайомлюються з рістною і тваринним світом півночі і т. д. Згадую це на те, щоб пригадати, що це якраз і є принцип, на якому ми засновуємо наші новацькі чи частково і юнацькі зайняття. Принцип, де до однієї теми ми стараємося застосувати всі засоби нованьких сходін, щоб дитина винесла повне загальне враження. Отже, і цей засіб є сьогодні у школі.

4) Навчання природознавства

Тут, крім методики, гідний уваги також і широкий засяг цього предмету в сьогоднішній школі. Природознавство — це ресорт, який ми вважаємо за особливу силу Пласту, і тому стан його в сучасній школі особливо цікавий і важливий.

Як доповнення до досить просторого природознавства під час нормальних шкільних годин (про які вже було згадка), заходом шкіл творяться т. зв. "science schools". Хоч вони ще не дуже розповсюднені, але швидко зростають. Полягають вони на тому, що діти виїжджають (як частина навчальної програми під час шкільного року) на тиждень чи двотижнєве таборування поза місто в заповідники. Там вони живуть серед природи, і під проводом висококваліфікованих учителів вони обсервують птах, комах і рослини, роблять записи і виводять висновки. Минулого року я мала змогу приглядатися такій школі. Я бачила, як 11-річні діти значували птах, робили спостереження про прояви погоди і т. п. Чому це нам потрібно знати? Може, скаже хтось, що це суто шкільна справа. Так і ні. Як ті діти прийдуть до нас на пластовий табір, ми мусимо бути свідомі про їхній попередній досвід і не показувати їм пташок чи польового коника як велику сенсацію.

Я закінчила перегляд характеристичних проявів методики і предметів у сьогоднішній школі на північноамериканському континенті. Наприкінці хочу підкреслити, що те, чи ми згодні із цим підходом до шкільництва, чи ні; чи вважаємо, що це найкраща розв'язка питання, що і як має вчити школа, чи ні, — не є темою наших міркувань. Я намагалась лише навітлити факти, які існують і мають безпосередній вплив на наш успіх чи неуспіх у Пласті.

Мимоходом додаю, що хоча я особисто вважаю сучасні школи за кращі і корисніші, ніж ті "колишні", то підкреслюю, що я далеко не згідна з усіма проявами цих модерних метод. Також не сказано ще останнього слова про дальший їх розвиток. У педагогічних колах США іде багато контрверсійних дискусій. Теорія навчання, яка каже, що все має приходити дитині легко і що вона завжди мусить бути зацікавлена, є дефінітивно під обстрілом, і тут правдоподібно прийде до змін. Однак пам'ятаймо, що ця модернізація метод ішла упарі із запровадженням законом обов'язуючого ходження всіх дітей до школи. Тому до метод, які були можливі там, де до школи ходять на власне бажання, уже ніколи не повернемось.

В. Проблема людей-виховників

Роля виховника чи вчителя, його особистість, його вміння захопити і "надати тон" є ключовою в кожному виховному процесі. Це ми можемо прийняти як аксіому. Тут доводити цього не потрібно. Тому для повноти нашої аналізи впливів цілоденної школи мусимо включити теж і міркування над якістю учителів цих шкіл, конфронтуючи їх з виховниками у Пласті.

Державні школи становлять систему! Ця система включає теж вишкіл відповідних учительських кадрів. Одне слово, у школі учителі — це професійні люди, спеціально вишколені у повищих методах. Чи ми вважаємо їхні кваліфікації за достатньо високі, чи ні, це не є суттєве в нашій аналізі. Фактом є, що всі ці люди мають як мінімум кваліфікації закінчену середню освіту і два роки учительської школи, а в багатьох випадках чотири до п'ять років університетських студій. В додатку учителі доповнюють своє знання літніми курсами, а наголос на участь у таких курсах великий.

З другого боку — у Пласті маємо лише людей доброї волі. Є поодинокі випадки прямо першорядно кваліфікованих людей, які легко дорівнюють і найкращим учителям (вони часто самі за професією учителі!). Проте більшість — це братики і сестрички чи впорядники з кількадечним вишколом у самому Пласті. І це якраз ударяє нас. Як сказав на цій сесії друг Всеволод Ісаїв, пластуни — наші діти — хочуть професійного підходу до справи. Так! я з ним згідна. Їм самої доброї волі вже не вистачає, головню щодо тієї самої гри, того самого природознавства і т. д., переведеного професійно в школі — і в Пласті по-аматорському. Колись нам вистачав "сам Пласт"; ми мали цікавий зміст зайнять і захопливу їх форму. Ми мали щось, чого ніхто інший не мав. Сьогодні це все змінилось. "Пласт" став буденний, а з тим брак фаховості і компетентності у виховництві стали боліше наявними.

Г. Підсумки і висновки

Я намагалася накреслити, як виглядає школа, у якій перебувають діти — тридцять годин на тиждень, що становить 40% їхнього активного

часу. Коли спробуємо назвати, що є найбільш питомим тій шкільній системі, то стверджуємо, що це є якраз зникнення сенсу в часто повторюваному вислові: Пласт — не школа. Все, що різнило Пласт від школи колись, — сьогодні школа застосовує повністю. Маючи засоби і фінанси, робить це вишкоченими людьми, у найкраще устаткованих приміщеннях і з цілий час поновлюваною програмою.

Ми, що відповідальні за дальший розвиток Пласту, стоїми перед проблемою: Пласт перестав мати монополію на те, що є цікаве і природно привабливе для дітей і молоді. Підкреслюю, — я не тверджу, що пластова метода перестала бути цікавою; навпаки, вона є цікава, лише вона є продовженням того, що школа робить із дітьми 30 годин на тиждень.

Наші труднощі не є відірваним явищем. Такі самі труднощі мають всі інші скавтські організації, і якраз тепер вони студіюють та опрацьовують ті проблеми з кращими засобами, ніж наші. Тому є багато матеріалів, з яких ми можемо і повинні користати.

Підкреслюю ще раз, що ціллю цієї доповіді не є пропонувати розв'язки, а зробити аналіз нашої проблеми. Передумовою всякого лікування є правильна діагноза. Я старалася спричинитися до устійнення такої діагнози нашої проблеми. Про розв'язки проблеми ще час говорити, головню в світлі того, що наші конгреси щойно почався.

Але є в мене думки, що відносяться до підходу до розв'язки:

1) **Виховники.** Ми мусимо мати загальну уяву і конкретні плани, звідки взяти в терені людей, що мають попровадити працю з дітьми. Коли наша виховна система або наша так звана кадра виховників буде базуватися на 16-річній молоді, з якими переведемо двотижневий курс, то будьмо певні, що наші успіхи з пластовою дитворою чи молоддю будуть з кожним роком скромніші. І тоді не заспокоюймо себе шуканням дуже глибоких причин таких вислідів нашої виховної праці в Пласті — вони зовсім ясні і очевидні.

Коли мова про те, хто може бути виховником в додатку до повише наведених молодих віком, для яких у Пласті теж є важливі функції, то я бачу великі можливості в двох джерелах:

а) пластуни і пластунки, що дістали вже в нових краях поселення учительський вишкіл,

б) освічені батьки і матері пластової молоді (пластуни або й непластуни), які завдають собі труду простудіювати і опанувати пластову проблематику. Можливості до того, щоб їх формально школити в Пласті, майже не існують. Одначе вони можуть поради́ти собі самі підшукуванням і прочитанням відповідної літератури. Коли батькам залежить на вихованні своїх власних дітей, то вони дороги знайдуть! Пропоную вірити в цю можливість і наділити цих батьків нашим довір'ям. Літератури, головню чужомовної, як також української з України є подостатком.

2) **Програма і методи.** Хребтом пластової методи є: а) прогрес новачка чи юнака на базі стисло охоплених етапів, якими є наші пластові

проби, б) система пластових гуртків, яких не має і ніколи не матиме школа! Це мусить залишитись нашою базою, в цьому наша сила.

Дотепер ми формально уважали побудову проб як щось недискусійне, а одночасно вони ставали щораз то менше дійсною базою діяльності в Пласті, як це видно із звітів пластових частин. Мені здається, що наше усучаснення Пласту повинно початися із поважного і неемоційного роздуму над точками новацьких і юнацьких проб і над систематичним пропагуванням їх вартості та можливостей серед наших виховників. Більше про це говорити не буду, однак вважаю цей роздум одним із завдань Пластового Конгресу Другого.

II. УКРАЇНСЬКІ РІДНІ ШКОЛИ

Ті з Вас, Друзі, які були на останніх зборах КУПО в 1962 р., пригадують собі, що ми винесли тоді постанову про обов'язкове навчання нашого новацтва і юнацтва в наших рідних школах. Оскільки мені відомо, ми досить добре того дотримуємося. Сьогодні почнімо наші міркування над рідними школами запитом, чому ми поставили таку вимогу до дітей, членів Пласту? Які були наші сподівання? Я відповім на це питання суб'єктивно, із власного погляду, бо ми тоді цих речей не дефініювали. На мою думку, ми хотіли дати дітям три речі:

1) Ми хотіли дати їм знання рідної мови. Ми хотіли, щоб діти в українській школі дістали знання мови багатше, ніж лише розмовне, щоб вийти поза мову так званих щоденних потреб, яку вони здобувають, розмовляючи вдома з мамою і татом.

2) Ми хотіли, щоб у рідній школі вони навчилися предметів, які ми називаємо українознавством: історію, географію України і т.п.

3) Ми хотіли дати їм українську термінологію, щоб у рідній школі вони могли знайти українські вислови на ті концепти, які вони вивчають і виробляють у зв'язку з їхнім інтелектуальним ростом у державній школі. Наприклад, коли дитина в шостій класі вивчає фізичну географію світу, то в українській школі в тому самому часі їй треба дати українську термінологію на такі поняття, як рівник, затока, тропічний праліс і пустеля, а натомість не гаяти часу в українській школі на вироблення цих понять. Ціллю рідних шкіл є подати дітям у слушний час українське назовництво цих вивчених у державній школі концептів і понять. Це вимагає великої праці і обізнання учителів рідної школи з програмою цілоденної школи.

Як виглядає фактичний стан рідної школи і чи виконує вона ті згадані функції, ті наші сподівання? На жаль, я мушу ствердити, що під тим оглядом ситуація в наших рідних школах не є рожева. Коли почати із 3-ої точки — засвоєння термінології, то мені невідома ні одна наша рідна школа, яка це систематично проводить.

Далі — немає регулярно ревідованої шкільної програми. Для прикладу: кожна класа (у школах, з якими я ознайомлена) починає історію з княжої доби, і часом до кінця року дійдуть до козаччини, а на черго-

вий рік знову починають з княжої доби. Я говорю тут про своїх дітей, які вже 4 роки "товчуть" княжу добу. Стан підручників дуже сумний. Застарілі тематично підручники акцентують та ідеалізують українське село. Як я вже згадала, державні школи займаються сучасною тематикою, тематикою найближчою світові дитини. Натомість теми з наших підручниках чужі дітям, як наприклад: у підручнику географії, уживаному в багатьох школах, є порівняння українського селянина з московським селянином, безперечно в користь українського, але ця тема є чужа нашим дітям. Без сумніву, вона є дуже близька авторові і його ровесникам, але діти цього не всілі сприймати. Вони це трактують як інформацію, яку швидко окреслять як сторонничу, і матимуть рацію. Навіть нові ілюстрації (тепер є тенденція перевидавати старі підручники з новими ілюстраціями!) не міняють існуючого стану, тематика лишається далі та сама. Ілюстрації — це ще замало, щоб змінити суть цілого підручника. Далі — існує задовге уживання тих самих підручників. Наші підручники є з-перед 25 років. Думаю, що не потрібно пригадувати, що світ за цих 25 років дуже змінився; не згадуючи вже про факт переселення. Для порівняння наведу, що в державних школах уживають того самого підручника не довше, як упродовж 5 років.

Найважливішою проблемою, крім програмової і підручкової, є брак учителів, — людей, які могли б пов'язати поняття, засвоєні в державній школі, із тим, що вони вчать у рідній школі, і доповнити їх українською термінологією та українським знанням. До тієї проблеми зайняв становище Всеволод Голубничий на сесії для справ культури у Торонті 1964 р. Його ствердження такі: "Можна прямо сказати, що збереження чи занепад української культури й національної свідомості на еміграції у майбутньому залежить від того, чи спроможеться еміграція вишколити, скажімо, із двісті молодих учителів українознавства, що прийшли б на зміну старшому поколінню. Ці молоді вчителі повинні б поєднати в собі ряд нових якостей, які необхідні для того, щоб авторитетно впливати на еміграційну молодь в умовах наступаючої асиміляції. Насамперед було б потрібно, щоб ці молоді вчителі здобули нормальну вчительську освіту й дипломи в американських чи канадських університетах і каледжах. Крім того, їм конче було б треба перейти через кваліфіковані семінари вищого українознавства..."

Ці вчителі повинні бути не тільки двомовними самі, але й мусіли б знати обидві країни, обидві культури, щоб їх вільно порівнювати й переконувати учнів у тому, що українська культура і все інше у якісно-вартостевому сенсі нічим не нижчі й не гірші за культуру американців чи канадців, чи будь-якої іншої нації" (Всеволод Голубничий: "Суть української культури й українська культура в діаспорі", ст. 40).

Я дуже гостро змалювала існуючий стан, однак, є деякі позитивні прояви. Над ними якраз варто зупинитися. Нещодавно вийшли у Великобританії 2 підручники мовного методиста, пані Дейко, цікаві, сучасні, і вони чекають на загальне сприйняття. Чи вони будуть прийняті, зале-

жить багато від нас. Дуже часто приймаємо підручники на базі того, чим симпатиком є автор, а не на базі якості підручників. І тут є для директорів, для вчителів, для батьків для всіх нас завдання — якраз познайомитися із тією проблемою і пропагувати ті речі, які є корисні — а не ті, що є видані особою із того чи того середовища.

Відомо всім нам, що існує Комісія української виховної системи, яка власне має простудіювати існуючий стан рідних шкіл. Вона є важливим чинником у підготові комплексу цих проблем до Світового Конгресу Вільних Українців. Членами цієї комісії є: Шкільна Рада УККА, Шкільна Рада Австралії, Товариство Українських Педагогів Канади і Виховна Референтура СФУЖО. Ціллю комісії є якраз розглянути існуючу ситуацію в рідних школах, а також інші питання, зв'язані з вихованням української молоді. Дотепер комісія відбула чотири сесії: культури, дитячих садків, молодесних і жіночих організацій. Тепер на часі якраз є сесія рідно-шкільна, і на неї ми покладаємо великі надії, що саме вона дасть нам оцінку підручників, зарекомендує ті власне підручники, які слід було б уживати, і взагалі зцентралізує і надасть якийсь більш фаховий напрям рідному шкільництву.

На закінчення я хочу зробити такі ствердження. На мою думку, українська рідна школа є підставовою річчю, це є щось, чого ми як пластуни не можемо залишити на боці і сказати, що нас рідна школа не цікавить. Українська рідна школа має нам дати базу. Наші діти, не маючи бази в українській школі з українською мовою та із знанням українознавства, просто не зможуть користати з пластової методики, із пластової програми, як би ми їх для них не пристосовували. Нашим основним джерелом, із якого ми можемо черпати, є діти, які пройшли успішно добру українську школу. І тут нашим завданням є докласти всіх зусиль, щоб та українська школа була доброю, щоб ті підстави знання з українознавства, які вона дає нашим дітям, були добрі.

Існуючий стан, як я вже накреслила, не є задовільний. Є дві розв'язки:

1) Щоб між пластунами знайшлася хоч частина із тих двісті учителів, про яких говорить Всеволод Голубничий. Я не знаю іншого українського гурту, який міг би дати більше в тому напрямі.

2) Щоб ми не вагалися включитися у працю Комісії Української Виховної Системи та допомогти розв'язати існуючі дуже важливі проблеми нашого рідного шкільництва.

О. Любомир Гузар

СЛОВО БОГОСЛОВА

Дуже популярним словом в останніх роках стало "аджорнаменто". Воно є немов гаслом прерізних перевірок і реформ, взагалі, одним із таких слів, що зачаровують нас у шістдесятих роках двадцятого століття. Доволі трудно його перекласти дослівно, але дух цього терміну чи не

найвірніше можна передати новоствореним українським словом: "узаветрення".

Подавши свої думки для вашої критичної перевірки й роздуму, я бажаю представити їх у прицілі на наше пластове завтра. Про вчора говоримо тільки, щоб навчитися з його успіхів та помилок — змінити його не можемо. Про сьогодні вже запізно говорити, бо його також не можна змінити. Сьогоднішній день має свою вартість тільки як вихідний пункт для застрішнього дня, який єдиний ще стоїть до нашого розпорядження. Тому тільки про завтра ще варто говорити.

Це було б першим обмеженням, яке я мушу поставити своїй доповіді. Другим є те, що я не стою тут перед вами як офіційний речник ерархії Української Католицької Церкви, а тільки як рядовий член, який роздумує над проблемами життя і розвитку нашої релігійної громади. Я бажав би тут зробити ще два уточнення.

Перше, проблеми Української Католицької Церкви є дуже подібні, оскільки я орієнтуюся, до тих, що і в Українській Православній Церкві. Тому, хоч я буду виключно казати про Українську Католицьку Церкву як підставу моїх думок, я думаю, що деякі висновки можна буде застосувати до певної міри до обох Церков. Потрібні корективи виявляться під час дискусії.

Друге уточнення, яке, мені здається, треба зробити відразу на самому початку, це те, що будучи душпастирем, я не уважаю за відповідне оцінювати нашу Церкву як засіб для збереження національності. Деколи доводиться чути таке: "Отче, як не будете мати своїх людей, не будете мати для кого служити, а головне, не будете мати з кого гроші брати..." Це не є властивими мотивами для збереження української національної свідомості в Церкві. Щоб ціла та справа стояла на здорових засадах і тривкій основі, треба пам'ятати, що національна приналежність, так само, як родинна приналежність, є частиною Богом установленого порядку, і тому в християнському світогляді патріотизм і родинна любов є такими невіддільними чеснотами, як правдомовність, справедливість чи інші.

Третім обмеженням є те, що в своїх висновках я хочу брати на увагу виключно пластову громаду, а не загально наше українське суспільство. Мені здається, що це є важливе обмеження, з огляду на те, що ми маємо діло з елітарним прошарком нашої спільноти. Отже, коли будемо говорити про наше завтра, то нам на думці тепер стоїть головню наша пластова молодь. Про неї треба сказати, що це є переважно молодь академічна, національно свідомо, морально здорова. Людський матеріал, яким ми розпоряджаємося, є солідний, і тому я відразу застерігаюся, що в розгляданні проблем будучності я не бажаю підходити до них з розпучливим покликом: Рятуйте нашу молодь! Нехай гістерія, яка деколи опановує нашу спільноту, не засліплює нас на властиві проблеми й можливі розв'язки.

Наше життя прийшло в стадію нормалізації, це значить, що ми перестаємо жити під впливом якогось напруження у формі пересліду-

вання чи під впливом якогось ідеалу, який присвічує нам у майбутності, як наприклад, надія на поворот в Україну. Ми стали діаспорою в значенні, що в більшості і ми, і наші діти, і наші внуки, будемо жити поза межами України. Із цього виникає потреба основної переоцінки наших становин.

Як ми вже чули в попередніх доповідях, кожна людина формує себе залежно від того, із ким або із чим вона себе ідентифікує. Ми маємо щонайменше три осередки, з якими людина себе ідентифікує. Ними є:

а) нарід, як етнічна одиниця, б) культура, як світогляд і його прояви в щоденному житті, і вкінці в) релігія, як збір людських тямок (понять) про Бога і способів почитання Бога.

Ці всі три осередки дуже тісно між собою пов'язані. Ми бажемо тепер затриматися на цьому третьому, на релігійній ідентичності нашої української церковної громади. Це я хочу зробити у трьох частинах:

I. Докладніше розглянути, які підстави до релігійної ідентифікації має наша молодь.

II. На які зовнішні впливи виставлена наша молодь.

III. Заторкнуті наші проблеми і можливості.

Щодо першого, ми вже згадали, що наша молодь є добра, морально здорова, інтелектуально здібна й зацікавлена. Як стоїть релігійне виховання нашої молоді? Коротко можна означити його так: емоційне прив'язання до своєї Церкви доволі міцне, інтелектуальна підготовка дуже слабка. Ходження до української церкви, призвичаєння до рідного обряду витискають на молодій людині досить тривкі сліди, які звичайно залишаються на ціле життя. Емоційне прив'язання, однак, має також негативні аспекти. Поперше, у контрверсійних справах воно може цілком засліпити людину у поглядах на важливіші й вищі реальності. По-друге, емоційність завжди виставлена на небезпеку скрайностей. Зражене прив'язання може обернутися в ненависть.

Інтелектуальної релігійної підготовки наша молодь назагал не має, бо не мала де її зачерпнути. Її годі шукати в католицьких журналах, поважних книжках на релігійні теми в нас обмаль, а в домах, де природно дитина набирає своїх зацікавлень на життя, релігійна інтелектуальність не дуже популярна. Ось стільки наша дитина виносить з дому.

Пристапаємо до обговорення другої частини, а саме, які зовнішні, тут це значить позахатні, впливи формують релігійну ідентичність нашої молоді. Заки приступимо до обговорення тих впливів, я бажав би пояснити, чому я роблю такий дивний, виглядало б, поділ на хатні й позахатні впливи. В Україні, де виховувалися наші батьки, старше покоління взагалі, ціле суспільство співпрацювало в одному напрямі. Різні суспільні установи взаємно одні одних доповнювали у праці над вихованням молодого покоління. У країнах нашого теперішнього поселення такої тісної спів-

праці тих чинників немає. Тому тягар бажаного виховання падає на родинний дім, головню в ранній молодості юнака чи юначки.

Позахатні впливи мають величезний вплив на формування ідентичності нашої молоді. Під релігійним оглядом я бажую поділити ці впливи на три роди:

1. Неукраїнські й нехристиянські,
2. Неукраїнські, але християнські,
3. Українські й християнські.

Поперше: про неукраїнські й нехристиянські впливи. Вони є і позитивні й негативні. Позитивною є певна реакція між молоддю, головню в Америці, проти матеріалізму. Така реакція знаходить свій вислів у високоідейних осередках діянн таких, як Корпус Миру (Піс Кор) і Рух за Моральне Відродження (Морал Ріармамент). Негативним впливом на молодь є певний світогляд, дуже популярний в Америці, який звичайно визначається терміном "секуляризм". Він небезпечний тим, що він представляє собою цілий завершений світогляд, який особливо в Америці до великої міри знаходить своє виправдання. У такому — основно проти-християнському — світогляді всі прояви життя, починаючи на особистому і кінчаючи на міжнародньому, оцінюються з погляду існування виключно на землі. Релігія зводиться до рівня культури. В загальному можна сказати, що наша молодь не може бути неутральною щодо тих впливів, бо більш ідеалістичні й романтичні з них природно притягають, а проти секуляристичних вона не вміє боронитися, якщо їй хтось не роз'яснить, у чому полягає небезпека такого світогляду.

По-друге: неукраїнські, але християнські впливи. Тут мова головню про нашу молодь, яка ходить до католицьких шкіл латинського обряду. Тут також є і ясні, і темні сторінки. До ясних належить те, що молодь, особливо в каледжах, навчається науки релігійних правд на відповідному їй інтелектуальному рівні. Також на деяких університетах є дуже поживлена дискусія на теми реформ, які бажав запровадити останній Вселенський Собор. Це все дуже долатне. Від'ємним є те, що молодь, яка перейде середню школу й каледж під впливом латинського обряду й ментальності, дуже часто відчужується від свого обряду й Церкви взагалі. Також деколи, через помилкове зрозуміння екуменізму, вона перестає розуміти, а радше тратить охоту розуміти, чому вона повинна бути членом Української Католицької Церкви.

Третій осередок впливів — це Українська Католицька Церква. Які тут є позитиви? Єдино в українській католицькій церкві дитина й молода людина може чуттєво пережити своє рідне. Ми маємо в Америці й Канаді різні оселі й центри, які звать себе "шматками української землі". Але всі вони силою обставин є штучними спробами створити правдиво українську атмосферу. Єдино в церкві, якщо вона є проваджена у відповідному дусі, молода людина може набути автентичне пережиття свого рідного, що є таким дуже важливим у проєкті ідентифікації. Я бажую зазначити, що це рідне не мусить бути конечно старовинне чи гуцульське.

Воно мусить бути поступове, пристосоване до умовин і обставин життя в шістдесятих, сімдесятих і вісімдесятих роках нашого століття. Молода людина мусить відчувати, що вона є в українській церкві, а не в українському музею релігійного фольклору.

До головних негативів належить брак інтелектуального життя в Церкві. Крім того, ще треба додати дві речі: перша — немає видимої, одвертої дискусії, яка побуджувала б і заохочувала б молодь до співпраці, і друга — в нас обмаль молодих священиків, відповідно приготованих до того, щоб з модерною елітарною молоддю вміти говорити одною мовою і спонукувати її до чину.

**

Вичерпавши ці нариси трьох головних впливів, які спричиняються до формування духовності нашого пластуна, нам треба тепер поставити деякі більш або менш конкретні пропозиції відносно нашої майбутності. Я називаю їх пропозиціями, радше ніж тезами, бо я вважаю їх вихідними пунктами, а не вже завершенням нашої дискусії.

Почнімо від факту, що існує Українська Католицька Церква як окрема, законом завершена помісна церква. Це є факт капітального значення. Бо тільки на його підставі можна говорити про якусь конкретну ідентифікацію українця-католика. Цей факт дає нам право ставити питання, чому я маю бути українцем-католиком, і можливість на це питання розумно відповісти.

Питання, чому я повинен бути українцем-католиком, стоїть, на мою думку, у самому центрі справи. В Україні такого питання не треба було ставити, бо воно не мало жодного значення. Там не було вибору. В діаспорі воно є чи не першим питанням, яке ми мусимо собі ставити.

Відповідь на це питання не може бути виключно: я маю бути українцем-католиком тому, що мої батьки такими були і що я до цієї Церкви емоційно прив'язаний. Я підкреслюю слово "виключно". Ми не сміємо переоцнювати сили прив'язання до Церкви як виховного чинника великої ваги, але ми не можемо класти всієї ваги на таке прив'язання, бо з кожним поколінням воно буде ставати слабшим, особливо, як довго немає безпосередніх зв'язків з материком. Його треба скріпити інтелектуальною підбудовою. Прошу не думати, що в такій інтелектуальній підбудові я додачу наш рятуюнок і розв'язку всіх наших труднощів, але між іншими чинниками, так хоча б мені здається, цей момент є дуже важливий і заслуговує на нашу сконцентровану увагу і роздум.

Життя в діаспорі примушує нас ясно собі з'ясувати, чому властиво ми мусимо бути українцями-католиками. Скажете: Таж то ясне, та не кожному ясне — чому! Якщо б воно було справді таке ясне, то чому цього не ухопила легко наша молодь, до такої міри, щоб ставати українськими християнськими активістами. Мені здається, що молоді треба цю справу солідно роз'яснити. Проблема в тому також, як молодим людям представити потребу приналежності до Української Католицької Церкви так, щоб їх правдиво й чесно переконати. Мені прикро кінчити цей мій причинок до

нашої дискусії, не давши розв'язки на те питання, як пояснити нашій молоді, чому вони повинні в той сам час бути і щирими християнами, і ширими українцями. Я мушу признатися, що я ще не знайшов на те настільки задовільної відповіді, щоб поважитися представити її до вашого осуду, але я надіюся, що наша дискусія, яка відбуватиметься сьогодні і в наступних місяцях, принесе корисні думки для розв'язання цієї переважливої проблеми.

Василь Маркусь

ДО ПИТАННЯ ПРО ТРИ ГОЛОВНІ ОБОВ'ЯЗКИ ПЛАСТУНА

Для нової дійсності існування і праці Пласту в діаспорі серед молоді, яка вже вродилася поза межами України і природно стала не лише формальними громадянами, але і є вповні інтегрованою частиною суспільства нових країн, пропоную зформулювати перший головний обов'язок пластуна довкола цих трьох гасел:

БОГ — БАТЬКІВЩИНА — СПІЛЬНОТА.

Кожне із цих гасел-ідеалів потребує додаткової — української — інтерпретації. Така інтерпретація повинна бути добре зформульована; інакше ці гасла стануть лише абстрактними і невідповідними якраз до нашої української дійсності. Брак повної інтерпретації дотепер, можливо, не давався так відчувати, бо теперішнє гасло "Бог і Україна" було доволі ясным.

Ось кілька моїх уваг до кожного з окремих гасел:

1. Гасло — БОГ — схоплює ідеал релігійності пластуна і цілої організації. Вірність Богові є річчю самозрозумілою і не викликає потреби ніяких доповнень. Але в інтерпретації релігійності пластуна мало говорити про вірність. Це є тільки раціональна й психологічна категорія. Треба підкреслити співзвучність життя пластуна і його діяльності з релігійністю. Це — важливе, бо сама віра не є достатньою. Важко мені сказати, чи в поняття релігійності пластуна має входити й обов'язок приналежності до церковної організації. Себто, не маю повного уявлення, чи треба в обов'язку релігійності сприймати її як інституціоналізовану релігію. Але цей сумнів є радше теоретичним. Практично, для української дійсності, де релігійність покривається з приналежністю до одного з християнських віровизнань, нам треба підкреслювати також ту віру в Бога, яка в житті виявляється через наші традиції Церкви, які ми вже називаємо українськими. Тому в цьому пункті Пласт повинен би визначити своє позитивне становище до українських Церков. Це має тим більше значення, що наша релігійність не є лише індивідуальною справою, але її інституціоналізувала Церква, отже є суспільною вартістю. Практично це має значити, що ми маємо прив'язання до традиційних форм і змісту наших Церков з їх само-

бутніми властивостями, традиціями, власною національною структурою — Українська Католицька Церква як **помісна** Церква Вселенської Католицької Церкви та Українська Православна Автокефальна Церква. Підкреслюючи ці специфічності нашого відношення до релігії, ми повинні відповідно ствердити й інший аспект — релігійну толеранцію і сьогодні наявну у світі тенденцію до співпраці і зближення християнських віровизнань та взагалі релігій. Поряд із тим, українськість наших церковних спільнот, для Пласту як виховної організації, є річчю засадничою. Її у зв'язку з першим головним обов'язком пластуна треба належно підкреслити.

2. Ширше гасло — **БАТЬКІВЩИНА** — мало б змінити теперішнє “Україна”, власне для діяльності й концепції Пласту на рідних землях та Пласту як організації політичних емігрантів. Пласт є вже, а ще більше стане в майбутньому організацією громадян різних країн, але українців за національною приналежністю і духово-культурним визначенням. У такій ситуації “Батьківщина” дає можливість ширшої інтерпретації та включення різних аспектів патріотизму. У цьому сенсі “Батьківщина” — “Фатзерленд” — включатиме вірність і лояльність та всі інші, випливаючі з факту громадянства якоїсь країни, а часто навіть із факту життя в даній країні зобов'язання. Якщо Пласт бажає оминати конфлікти, не так із владою, як психологічні конфлікти самої молоді із собою та із своєю організацією, вимога патріотизму до країни нового поселення повинна бути включена до головних обов'язків. Гасло “Батьківщина”, відповідно пристосоване до кожного середовища і країни діяльності Пласту, включає цей аспект патріотизму.

Другою димензією патріотизму українського пластуна поза межами України є його відношення до України. Гадаю, що поняття батьківщини може й це вдоволити та ще в нього можна вкласти отой увесь духовий зміст, яким характеристична праця Пласту в ділянці того, що ми називаємо національним вихованням. В нього також можна вкласти конкретні зобов'язання пластуна супроти України — любов, прив'язання, плекання української духовости, сприяння прагненням українського народу стати повноцінною політичною спільнотою (незалежною державою). В обов'язку супроти України слід підкреслювати духовий зв'язок і прив'язання до того всього, що творить духову батьківщину — національно-культурна ідентифікація з народом України, духовна спадщина, мова, культура, нав'язування до походження, до сильного зв'язку з предками, із спільнотою, яка живе в поколіннях. Ідентифікація і єдність з Україною — духовою батьківщиною та любов і симпатії до фізичної України є речами, що їх можна поводити з практичним патріотизмом до нових батьківщин.

Коротко у підсумку: гасло **БАТЬКІВЩИНА** в інтерпретації має два значення для пластуна: а) нова країна — батьківщина, б) духовна батьківщина — Україна.

3. “Бог і Батьківщина” в такому розумінні, як тут їх з'ясовано, не вичерпують суспільних чи громадських ідеалів пластуна. Є ще така суспільна категорія, як вужча спільнота кровних та культурних пов'язань.

Тому, крім політичного і чисто духового поняття **БАТЬКІВЩИНА**, варта внести третє гасло — соціологічне чи суспільне: **СПІЛЬНОТА**. Тому що це поняття доволі розпливчате, його треба здефініювати. Ідеться про нашу українську спільноту в її трьох виявах: а) українська спільнота даної країни, де ми живемо і де Пласт працює (т. зв. національна чи етнічна меншість, група), б) українська спільнота в розсіянні (тут треба розробити поняття діаспори і довкола нього єднати усіх наших людей), в) український народ взагалі (спільнота кровного і духового зв'язку). Цим трьом вимірам відповідає гасло, якщо його правильно здефініювати. На це останнє треба звернути поважну увагу, бо воно в багатьох випадках може набуті найреальніших виявів і може стати чи не найбільше зрозумілим для молоді. Може, якоюсь мірою тут нам допоможе аналогія із жидівством: для жидів різних країн політичною і видимою батьківщиною є країни, у яких вони живуть. Духовою батьківщиною є історичний Ізраїль (обіцяна земля аж до теперішнього вияву в конкретній державі). А спільнотою, до якої вони себе насамперед визначають і відчують низку пов'язань і зобов'язань, є жидівство — в даній країні і жидівство у діаспорі.

Цих кілька думок піддаю на роздум при передуманні й спробі визначення по-новому, враховуючі давні і незмінні наші ідеали, конкретних обов'язків і головних ідеалів українського пластуна поза межами України, такого їх визначення, яке було б дійсним не лише на сьогодні, але й на майбутнє, і яке не викликало б ніяких сумнівів, конфліктів, недомовлень та інших суперечностей.

Осип Е. Бойчук

ПЛ. СЕН. АТАНАС ФІГОЛЬ ГОЛОВОЮ ВО УНРАДИ

Коли ми іноді споримо про те, де властиве місце пластового сеньйора: внутрі Пласту, що завжди потребує кваліфікованих сил для виховної діяльності з молоддю, чи в широкому громадському житті, для якого в кінцевому висліді Пласт виховує своїх членів, — варто приглянутися постаті нашого друга Атанаса Фіголя, щоб знайти задовільну відповідь.

В ранніх роках молодости в Україні — пластування в юнацькому курені, а одночасно участь у гімназійних самоосвітніх гуртках. Потім, під час університетських студій, далі пластування в УСР і рівнобіжно активна участь у студентському житті. В час заборони Пласту далішні інтенсивні студії (три високошкільні дипломи!), а згодом, в часі 2-ої світової війни, громадська діяльність, наскільки вона була можлива у воєнний час.

На еміграції — головство у центральному пластовому проводі впродовж 7-ми років. Це головна ділянка діяльності, — але одночасно зв'язок із різними іншими галузями громадського життя. Зокрема важливе: пов'язання Пласту з найповажнішою культурно-громадською акцією

української еміграції, якою треба вважати монументальну Енциклопедію Українознавства, що появляється у пластовому видавництві "Молоде Життя" в Мюнхені, Німеччина, головою якого є А. Фіголь.

По переселенні української еміграції передає головство у пластовому проводі в інші руки, сам залишаючись у Німеччині з головною метою продовжувати видавання Енциклопедії. Одночасно активний у різних діянках громадського життя і не покидає наукової праці, габілітуючись на доцента УТГІ. А пропри це все залишається активним у Пласті як заступник голови Крайової Пластової Старшини в Німеччині, як комендант пластової делегації на скавтське світове Джемборі в Греції в 1963 р., як голова програмової комісії і властивий організатор першої сесії Пластового Конгресу Другого. і т. д., і т. д.

Цей схематичний і дуже неповний нарис діяльності А. Фіголя вказує, як можна поєднати тісне пов'язання з Пластом із багатобічною громадською діяльністю поза Пластом.

Призначення А. Фіголя на голову Виконавчого Органу УНР-а властиво не було несподіванкою. Іншого рівнорядного кандидата на це становище не було. На його особу погодилися всі фракції УНР-а.

Бувши безпартійним, А. Фіголь поставив як передумову своєї згоди кандидувати, що ідея консолідації українських політичних сил буде реалізована і стане основним стимулом дії внутрішньої політики УНР-а.

З його експозе, як голови Виконавчого Органу, варто навести кілька місць, які особливо співзвучні з пластовими ідейними основами:

...“належу до генерації, що, раз дихнувши подихом свободи, переживши українську самостійність, вже ніколи її не втратила. Почуття українського державника, ідея самостійної України, стали для неї чимось самозрозумілим.

...Визнаю ідею української цілості. Заперечую зайві поділи на всякі групи в такому розумінні, що вони ніколи не можуть вершувати над цілістю української проблеми. Групи і зрізничкування доцільні, коли підпорядковані цілості.

...Не належу до жодної фракції в УНР-а, ані до будь-якої політичної організації поза УНР-а. Не маю наміру вступати до будь-якої політичної партії не тому, що заперечую їхню вартість, а тому, що натеper на еміграції партійні різниці, які нас ділять, втрачають усякий глузд. Вони зокрема шкідливі, коли доводять до комплексів ненависті і взаємного поборювання, а це абсорбує наші сили й не дозволяє зосередитися на важливих справах нашого визволення”.

Пласт у своїй діяльності є неполітичною і непартійною організацією. Але він підготує своїх членів до громадської діяльності включно з діяльністю політичною, даючи їм здорові основи громадського виховання. Ми певні, що пл. сен. А. Фіголь вповні використає ці основи на своєму новому, тим разом політичному пості.

Умовини і перспективи пластової праці в поодиноких країнах поселення

Інформаційні доповіді представників поодиноких Крайових Пластових Старшин, виготовлені для першої сесії Пластового Конгресу Другого.

Юрій Ференцевич

ПЛАСТ У США

У масовому переселенні українців з Європи після 2-ої світової війни найчисленніше поселилися українці у США — завдяки старанням і допомозі великої, матеріально забезпеченої і зорганізованої, української заробіткової еміграції із часів перед і після 1-ої світової війни. Сьогодні українська група на території США нараховує, за неточними даними українських церков, близько $1\frac{1}{2}$ мільйона свідомих українців. На жаль, точної статистики не маємо, і це число в дійсності далеко замале. Найбільше скупчення нашої еміграції на східному побережжі — в усіх великих містах, де і гуртується ціле господарське та культурне життя. У цих саме великих містах діють також зокрема активно українські молодечі організації, з яких найчисленніші СУМА (5,500), Пласт (4,000), ОДУМ (1000) і МУН.

Осередком активного суспільного життя є Нью-Йорк та його околиці, де і працюють центральні майже всіх громадських та молодечих організацій, далі Філадельфія, Чикаго, Клівленд, Дітройт, Боффало, Мінеаполіс, а на західному побережжі Сан Франціско і Лос Анджелес.

Пластова організація діє у США у 30-ох місцевостях, у тому 21 пластова станиця на східному побережжі.

Суспільне українське життя діє у певних точно означених секторах. Нова еміграція застала тут добре зорганізовані братські допомогові організації (Український Народний Союз, Провидіння, Український Робітничий Союз) із сіткою відділів, зорганізованих при народніх домах і церквах, з доволі великим матеріальним надбанням та власною пресою. Ці братські організації, поруч українських церков, були центром цілого громадського життя української заробіткової еміграції. Провідниками суспільного життя були в більшості старші віком громадяни-емігранти. Народжене тут покоління лише частково горнулося до українського життя, бо піднесення матеріального та інтелектуального рівня молоді пришвидшувало асиміляційний процес. Все ж таки це друге покоління дотримувалося свого обряду і своєї церкви.

Приплив нової хвилі емігрантів після 2-ої світової війни приніс із собою із таборів ДіПі цілий ряд культурних, наукових, політичних, господарських і молодечих організацій. Вони включилися також і посилили існуючі братські організації та піднесли число вірних українських церков і число учнів парохіальних шкіл. Перші роки на новому місці поселення були періодом не лише закріплення особистого буття, але також розцвіт українського громад-

ського життя в усіх його ділянках. Ці роки не вказували ще на зрізничкування і нездоровий поділ і не були позначені гострими партійними чи іншими непорозуміннями.

В останньому часі, однак, **розпорошення українців** на десятки організацій, партій, переконань, студентських з'єднань, молодечих організацій та різного роду регіональних товариств впливає на вияви непримиренності до своїх братів по крові, непорозуміння і брак охоти до спільної суцільної лінії, як унутрі, так і назовні. Роз'єднанню допомагає сильно календарний поділ, брак однієї лінії католицької церкви у цій справі та проблема українського католицького патріархату.

Все ж, з другого боку, нашу групу позначає **збільшення матеріальних дїбр**, осель, а зокрема піднесення матеріального стандарту життя одиниці. Воно, однак, іде в парі із обниженням жертвості, браком зацікавлення громадським сектором і низьким культурним рівнем.

На молодечому відтинку ідуть від чотирьох років **спроби співпраці** в рамках УККА та спроби виконання спільних завдань, імпрез, взаємних відвідувань на таборах і т. п. Велику ініціативу та добру волю в тому напрямі показав Пласт, бувши промотором таких спільних імпрез, як у час посвячення пам'ятника Шевченкові у Вашингтоні, безуспішної спроби приготувати спільний здрив у 50-річчя віднови збройних сил, відвідування таборів і т. п.

Спільні періодичні наради представників усіх молодечих організацій на терені США під проводом координатора молоді УККА давали можливість до виміни думок і взаємного пізнання. Однак ця співпраця щойно в початках (від 1962 року), і багато проблем, які вона насуває, ще не порушені і нерозв'язані.

Кожна українська молодеча організація, за винятком Пласту, має у громадському політичному секторі **своє запліччя** відповідним громадсько-партійним середовищем, яке дає їй напрям та моральну і матеріальну підтримку.

У громадському секторі Пласт спирається лише на гуртки Пластпрату, які є добровільним об'єднанням батьків і приятелів Пласту.

В загальному — ціла українська громада ставить до Пласту прихильно, але часто не розуміє його завдань і ставить вимоги, які не можна виконати.

Ставлення урядових чинників та населення до українських поселенців в США цілковито прихильне та свобідне і цим дозволяє на розвиток і дію суспільних і молодечих організацій.

Пластова організація заїнкорпорована, зголошена в податковім уряді і держиться своєї назви "Пласт, юкрейнісн ют оргенізейшен", відділюючи себе цим від скавтіну. Все ж наші члени в поодиноких містах часто називають себе у поясненні для населення українськими скавтами, але досі ми не мали з цього приводу ніяких неприємностей. Навпаки — скавтські з'єднання часто шукають в поодиноких містах контакту з нашими пластунами, запрошують їх на свої імпрези і запрошуються на пластові. На ЮПЗустрічі в 1962 році були гостями, крім представників скавтів у екзилі, також декілька скавтських провідників американських.

Усе ж пластовий провід завжди підкреслює, що ми окрема інкорпорована організація української молоді. Ніяких випадків неприємних з цього приводу чи з приводу подібності одностроїв досі не було.

Без уваги на цю свободу дії і можливостей розвитку українських організацій у США, а в цьому і пластової, а, може, власне через цю свободу **процес асиміляції** нових поселенців поступає куди швидше, ніж серед давнішої заробіткової еміграції. Саме ця проблема є найпекучішою в молодечих організаціях, а для нас, пластунів, стала однією з найважливіших причин скликання Пластового Конгресу Другого.

У боротьбі з асиміляцією пластова організація мусить розглядати і рахувати на співпрацю трьох виховних чинників, а саме родинного дому, школи і церкви.

Можливості цієї боротьби на терені наших церков, на жаль, дуже малі, хоч дотримування нашого обряду допомагає в збереженні української мови. На жаль, не дуже допомагають парохіяльні школи, в яких є мінімальна кількість навчання українською мовою, як також і брак українських учителів у парохіяльних школах, що разом не дає молоді переконання, що українська мова, як і знання української культури чи літератури потрібні.

Українські доповняючі школи є на дуже різному рівні. Старші віком учителі та короткий час навчання (по суботам чи у вечірніх годинах) не дає молоді відповідного знання із українознавства або дає його у нецікавій формі, що витворює часто негативну настанову до школи, тимбільше що навчання відбувається в час призначений на дозвілля.

Вищі курси українознавства, призначені для студентів, не мають учасників і зацікавлених, хоч багато молоді студіює на коледжах славистику і російську мову.

Знання української мови серед молоді **щораз слабше**, як також знання українознавства. **Не дописує дїм** та родинні обставини, в яких батьки ідуть по лінії найменшого опору і скидають цілий тягар боротьби з асиміляцією на молодечі організації, у нас конкретно — на Пласт. На це ми не маємо ані можливостей, ані засобів, хоч і далі вимагаємо від своїх членів повного знання української мови. Щораз частіше, однак, молоді виховники уживають також між собою для порозуміння англійської мови, а цим самим і повірена цим виховникам дїтвора.

Асиміляція — це не лише проблема закинення мови батьків, але також прийняття чужої культури, звичаїв, включення в товариське життя свого американського оточення і у висліді щораз більша кількість мішаних подруж перед нашої молоді.

Проблема добре вишколених виховників у пластовій організації у США, які розуміють справжні завдання і цілі Пласту, висувається на перше місце вже від довшого часу. Брак вишколу попередніх уже кадрів виявляється тепер у праці тих, що прийшли на їхнє місце. Не маючи доброго прикладу, вони ідуть також по лінії найменшого опору. Занепад дисципліни, брак розуміння справжніх завдань Пласту, слабе знання мови, як також недотримання елітарної системи відбиваються від'ємно на теперішньому стані пластової молоді та її виховників.

В ділянці **пластового табірництва**, яке майже в цілості передано окружним таборовим комісіям, помічається тенденція до творення радше люксових вакаційних осередків, чого шукає молодь, а, може, ще більше шукають батьки.

Організування чисельно великих таборів при одночасно малій кількості добре вишколених булав негативно впливає на рівень пластового таборування.

Це відбирає одночасно молоді ініціативи до організування малих таборів, ведених власними силами, скромними засобами у примітивних умовах.

Останніми роками звернено на цю справу велику увагу і посилено вишколи, курси, табори та підготовку виховних матеріалів.

Консеквентне переведення вишкোলів може поліпшити трохи загальну ситуацію на цьому відтинку. Є, однак, ще багато нерозв'язаних проблем, як, напр., різниця у підході старших віком виховників і молодших, проблема втягнення у виховний сектор батьків-членів Пластприяту і т. п.

У першу чергу виявляється потреба ставлення вищих вимог до виховників, **приєднання елітарності**, закінчення системи рятівання українських дітей через приналежність до Пласту, привернення дисципліни і самовиховної системи.

Важливим є також **одне розуміння завдань Пласту і одна інтерпретація** трьох обов'язків та пластового закону усіма пластовими виховниками. Наразі такого немає, і тому не диво, що молодь є в психічному роздвоєнні та невпевності, чого від неї вимагають та чому вона належить до Пласту.

Треба уважати за позитивне явище, що багато українських батьків уважає своїм обов'язком віддати дітей до Пласту, хоча важко оцінити, який процент робить це із розумінням дійсних виховних цілей Пласту, а скільки через те, що це робить гарне враження — належати до Пласту. У цьому бачимо ще одну із важливих проблем Пласту, а саме: "масівка" проти "елітарності". Багато пластових виховників уважає, що нашим обов'язком тепер є рятувати молодь перед асиміляцією, і через те толерують в рядах Пласту людей, які до нього не надаються.

В останніх роках помічаємо в загальному менший приплив дітей до пластового новачтва, за короткий час це стягне за собою зменшення числа юнацтва. Зростає членство у сеньйораті та старшому пластунстві, якому часто ставиться менші вимоги, ніж у юнацтві і новачтві. Це явище уважаємо за нездорове у молодечій організації, завданням якої у першу чергу є працювати з молоддю і для молоді. Через побільшення членства в УСП і УПС силою факту більше енергії проводу витрачається на розв'язування проблем цих двох складових частин нашої організації. Праця виключно для УСП і УПС відтягає від праці з молоддю поважне число активних членів нашої організації. Забуваємо про те, що сеньйорат і старше пластунство, як дійсні члени Пласту, мають у першу чергу працювати для новачтва і юнацтва — основних і найважливіших складових частин нашої організації.

~~~~~
...Сім «томів Енциклопедії — це подвиг, якого довершують тільки державні нації, а тут українці розпорошені по всьому світу, власними мозками, зі скромними фінансовими засобами довершують діла безприкладного в історії...» («Новий Шлях», Вінніпег, 7. 1. 1966 р.)

Свою ПОЖЕРТВОЮ на видавничий фонд ЕНЦИКЛОПЕДІЇ УКРАЇНОЗНАВСТВА і ПЕРЕДПЛАТОЮ ЕУ (8 томів коштує тепер \$120.00) допоможіть закінчити ЕУ. Замовлення приймає адміністрація "Пластового Шляху".

Микола Світуха

ПЛАСТ У КАНАДІ

Запрошуючи представників крайових пластових організацій до виготовлення інформацій про специфічні умовини і перспективи праці Пласту, Програмова Комісія ПКД сугерувала насвітлення таких питань, як характеристика української спільноти в країнах поселення з урахуванням молодечого сектора і таких чинників, як церква, школа, родина і українські організації; ставлення урядових чинників і загалу населення до українського питання; наслідки поданого стану на терені дії Пласту та проблема виховних кадрів у пластовій праці.

УКРАЇНЬСЬКА СПІЛЬНОТА В КАНАДІ

У порівнянні з іншими країнами щодо діяльності Пласту українська спільнота в Канаді має, мабуть, ще **найкращі перспективи** на майбутнє. Уже від 1891 року, коли два перші українські піонери прибули до Вінніпегу, українці в Канаді важкою працею і трудом пробивали шлях до визнання своїх прав. Культивуєючи сотки тисяч акрів цілих земель західної Канади, відсуваючи кордони незаселених просторів на сотки миль, наші перші поселенці заснували цілий ланцюг сіл і містечок, що довгим пасмом тягнеться від південно-східних окраїн Манітоби через розлогі прерії до північно-західного кута Алберти. Їх віра в свої сили і тверда українська вдача задокументовані назвами місцевостей, як Україна, Сірко і Сеньків у Манітобі, Тернопіль, Дніпро і Сокаль у Саскачевані чи Новий Київ і Стрий в Алберті.

З питомим прив'язанням до своєї землі, мови, релігії і звичаїв, українські поселенці розбудували цілу мережу українських організацій і церков, шкіл і інститутів, підприємств і видавництв. З бігом часу український вклад поширювався і на інші ділянки людського життя. Молоді українці — градуанти канадських університетів ставали вчителями середніх і вищих шкіл, засновували адвокатські або індустріальні чи торговельні підприємства. **В наукових колах сьогодні** широко відомі такі імена, як д-р Т. Павличенко, професор Саскачеванського університету, або міжнародної слави хемік д-р Исидор Глинка, а **в ділянці міської адміністрації** імена мейорів Степана Дзюби у Вінніпезі, Василя Гавриляка в Едмонтоні, Михайла Петрика у Віндсорі чи Петра Ратуського в Кенорі.

Саме в ділянці **політичного життя** здобутки українців чи не найкраще відомі. Від часу вибору Василя Шандра до Албертійської легіслатури ще в 1913 році, 63 українці успішно перемагали своїх опонентів у провінційних виборах, а чотири з них домоглися призначення на пости міністрів провінційних урядів.

Імена батька і сина, Миколи та Михайла Григорчуків, символізують у провінції Манітоба своєрідну політичну династію. Батько був провінційним послом на протязі 20 років, здобуваючи пост заступника "спікера" парламенту, а син був послом 17 років, здобуваючи пост провінційного міністра справедливости.

Подібно й ім'я Миколи Бачинського, уперше обраного до провінційного парламенту ще у 1922 році, було нерозривно зв'язане на протязі 34-ох років із провінційною легіслатурою Манітоби. Свою блискучу політичну кар'єру він закінчив у 1956 році на становищі "спікера" провінційного парламенту.

У теперішньому часі два українці є провінційними міністрами: Іван Яремко в провінції Онтаріо та Амбросій Головач у провінції Алберта. Пла-

стова молодь мала нагоду зустріти і пізнати міністра Головача в липні 1966 року на бенкеті, яким уряд провінції Алберта офіційно гостив пластунів у Едмонтоні.

У федеральному політичному житті, від вибору першого українця Михайла Лучковича в 1925 році, 13 українців були послами до парламенту в Оттаві, а один з них, Михайло Старчевський, був міністром праці від 1957 до 1963 р. Сьогодні він є парламентарним провідником консервативної партії Канади.

Три українці удостоїлися почеси сенаторів, а саме: покійний Василь Волохатюк (Валл), директор середньої школи з Вінніпегу, адвокат Іван Гнашин із Саскатуну і проф. д-р Павло Юзик з Вінніпегу.

Зростаюча роль і значення української спільноти в Канаді в останніх роках далі задокументована призначенням д-ра Степанії Потоцької до Ради Директорів Канадської Радієвої Корпорації, адвоката Петра Лазаровича до Ради Директорів Національної Фільмової Корпорації, о. д-ра Василя Кушніра до Ради Директорів т. зв. Ради Канади ("Канада Коунсіл") і проф. д-ра Ярослава Рудницького до "Королівської комісії двомовності і двокультурності".

УКРАЇНСЬКЕ ГРОМАДСЬКЕ І ЦЕРКОВНЕ ЖИТТЯ

Побудова українського громадсько-організаційного життя заснована на п'ятих головних суспільних формаціях та на церковній мережі двох головних віровизнань. Дві громадські формації побудовані на конфесійному принципі: Братство Українців Католиків (БУК) і споріднені, студентські і молодечі організації (УКЮ) та Союз Українців Самостійників (СУС) з його жіночими, студентськими і молодечими вітками (СУМК). Формації побудовані на ідеологічно-політичному принципі, — це Українське Національне Об'єднання, у системі якого є жіночі, ветеранські, студентські і молодечі організації (МУНО), та Ліга Визволення України із своїми жіночими, студентськими і молодечими вітками (СУМ), також СУЖЕРО, базоване на релігійному та ідеологічному принципі, в орбіті якого діє ОДУМ.

Поза тими формаціями стоять усі інші, між собою не споріднені і взаємно незалежні, наукові, професійні, культурно-мистецькі, ветеранські, студентські і молодечі організації, включно з нашим Пластом. П'ять перших формацій стараються розбудувати своє життя в усіх ділянках, починаючи від дитячих садків і рідних шкіл до власної преси і кредитових кооператив.

Із такої фрагментації українського суспільного життя випливає "парафіяльний" підхід до більшості проблем, плекання льокальних "патріотизмів" і вузько-організаційних амбіцій. На жаль, між засадами і гаслами, які кидають молоді пластові виховники, і дійсністю є багато різниць. Зокрема дорожчає юнацтво і старше пластунство виразно бачить і реагує на розпорощення нашого життя, "парафіяльність" у наставленні українців один до одного і невміння вийти поза рамки льокальних інтересів. Зрозуміло, що така спільнота, без уваги на всі традиції і сантименти, не може імпонувати молодій, здібній людині із ширшим овидом і більшими вимогами до життя.

Роль українських церков у Канаді в процесі припинення чи послаблення асиміляції можна розглядати на різному рівні. Довгі десятиріччя українська католицька і українська православна церкви в Канаді були, і далі є, надзвичайно важливими факторами в процесі збереження одиниць у приналежності до своєї батьківської віри. Церковні парафії ставали природним ядром культурно-громадського життя і давали основу для існування відділів різних

товариств та відбування розвагово-товариських імпрез. Бувши своєрідними автономними спільнотами в мініятурі, церковні громади старалися надробляти чи заступати недостатки, які випливають із браку свого українського ґрунту, починаючи від організування дитячих садків і суботніх чи рідних шкіл та кінчаючи на взаємній конкуренції у влаштуванні культурно-освітніх та розвагових імпрез.

На жаль, цей напрям діяльності, посилений ще і різними проявами конфесійної нетолерантності, довів до існування своєрідних "українських гетто". Ситуація погіршилася в останніх роках завдяки проблемам календаря та англійської мови в богослуженнях. Тенденції відділення інтересів церкви від потреб і вимог української спільноти проявляються дуже часто, а в деяких випадках помічаються наявні конфлікти. Церковні проводи, на жаль, досі не виявили почуття ширшої відповідальності за майбутнє української спільноти в Канаді і не беруть, разом з керманичами українського громадського життя, прицилу на його ширшу розбудову і забезпечення тривалого майбутнього.

Комітет Українців Канади (КУК), як об'єднуючий і координаційний чинник українських громадських організацій, має підтримку всіх суспільних формацій і проводить позитивну і корисну зовнішньо-репрезентативну і внутрішньо-освідому діяльність. Однак обов'язуючий статут КУК, попри всі його позитивні впливи на співпрацю поміж поодинокими організаціями, практично обмежує можливість добору найкращих людей на провідні становища, а вслід за тим і поставлення праці на вищому рівні.

Культивування рідної мови, традиції і культурних надбань було порівняльно легким, доки осередки українського скупчення, зокрема в західних провінціях, давали для цього пригожний ґрунт. Беручи на увагу те, що часто маємо діло вже із четвертим поколінням українських поселенців і що в осередках бльокового поселення можна легко порозумітися тільки українською мовою, ставимо цей факт як багатомовний аргумент проти переконань песимістів.

Однак гіршим є образ у міських центрах, які притягають щоразу більший відсоток, зокрема молодішої генерації. Із кожним переписом населення маліє число тих, які подають українську мову за свою матірню. І хоч статистичні дані вказують, що як і кількість шкіл, так і кількість учнів, які навчаються української мови, зростає, відсотково ця кількість є дуже мала в порівнянні до загального числа молоді українського роду.

По довгих роках трудних змагань за управління української мови в середніх школах та університетах, сьогоднішній стан приблизно такий:

У середніх школах провінцій Саскачеван і Манітоба українська мова є нарівні з іншими чужими мовами від 9-ої класи вгору. У вищих школах Саскачевану, Алберти і Манітоби українська мова признана матрикюляційним предметом у X, XI і XII класах нарівні з іншими мовами. Крім того, в Саскачевані українську мову можна вивчати кореспонденційним способом у IX, X і XI класах середніх шкіл, а в Алберті від X-ої класи.

На університетах Саскачевану українська мова має повне управління як друга чужа мова на кожному факультеті, де чужа мова є приписаним або виборним предметом. Такий самий стан є в Алберті на університетах в Едмонтоні і Калгарі. Натомість у Манітобі, де департамент освіти признав українську мову в XII класі як матрикюляційний предмет, не всі університетські факультети уважають її як рівнорядну виборну мову. Крім того, ціла програма обов'язкових курсів поодиноких факультетів оминає питання української мови і ставить її в третьорядну категорію.

Окремою проблемою є **брак** відповідно опрацьованих **підручників**, а далі — кваліфікованих **учителів**. В багатьох школах, де населення майже виключно українське, брак учителів з відповідним знанням української мови і визнаними кваліфікаціями унеможливило фактичне ведення курсів.

На тлі того слід зауважити, що, без уваги на всі труднощі, українська спільнота висунула домагання до т. зв. "Королівської комісії двомовності і двокультуристів", щоб українську мову ввести в школах західних провінцій уже від 3-ої класи.

У східній Канаді навчання української мови залежне виключно від приватної ініціативи, від українських громадських установ чи церковних кіл і розб'язується на дуже різному рівні. Поруч прикладів добре зорганізованих різних шкіл і середньошкільних курсів у великих осередках, є багато випадків відсутності підставових умовин для засвоєння дітворою і молоддю мінімального рівня знання.

Ще більше сумним є факт, що не лише в родинах дальших поколінь українських поселенців, але не менше в родинах прибулих уже після 2-ої світової війни двомовність стає нормальним явищем, і деякі батьки не стараються усунути цієї аномалії із свого родинного середовища.

СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ ПЛАСТОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ

Приїзд останньої хвилі української еміграції дав почин до спонтанного заснування пластових осередків на терені Канади. Сьогодні Пласт діє у шести станицях і чотирьох групах, полягаючи на сили вихованих у Пласті провідників і на підтримку батьків, згуртованих у Пластпраті. Чисельність Пласту вагається з року на рік в рамках від 1600 до 1700 осіб із тим, що **доплив дітвори до новачтва** майже всюди обмежений браком відповідних виховників. Старше пластуство відходить з рядів Пласту або перестає активно працювати з причин виїзду на студії до інших осередків або з уваги на втрату зацікавлення пластовими, а то і загальноукраїнськими громадськими справами.

Більшість названих перед тим громадських формацій в засаді ставиться до Пласту позитивно, а іноді радше неутрально і незобов'язуюче. Деякі додають у Пласті сильного конкурента, інші — приклад для наслідування. **Питомо вага Пласту** в поодиноких осередках залежна не так від рівня внутрішньої пластової праці, як від вироблення, громадського стажу та активізації поодиноких пластових провідників. У тому відношенні слід згадати факт, що в діяльності централі КУК у Вінніпезі, як і ряду відділів КУК від Едмонтону на захід до Монреалю на сході, члени Пласту грають провідну й відповідальну ролі.

В рамках пластової організації щораз то **більшого значення набирає Пластпрат**, і то не лише в господарсько-організаційних ділянках, але й у виховних функціях. Саме жертвності батьків і добродіїв Пласту слід завдячувати придбання, часто за поважні суми, різних нерухомостей на власність Пласту. Хоч чотири більші пластові станиці (Торонто, Вінніпег, Едмонтон, Монреаль) мають власні пластові дома, у трьох випадках (крім Торонта) ці приміщення далеко невиспачальні, і місцеві пластові проводи стоять перед konieczністю у найближчому майбутньому набуті відповідніші приміщення. Натомість таборів оселі поодиноких осередків відповідають вимогам пластової діяльності, хоч з року на рік потребують вкладу зусиль і капіталу в дальшу розбудову.

Часто при великих зусиллях і деяких недотягненнях Пласт зумів до тепер успішно розв'язувати **питання літнього таборівання** для юнацтва і но-

вацтва на принципі поодиноких осередків, а то і куренів. На сході Канади кожного року відбуваються також зимові лещетарські табори. У порівнянні з виховно-відпочинковими оселями, веденими іншими організаціями, пластові табори мають свій незаперечний стаж і рівень, який лише у виняткових випадках вдається досягнути іншим організаціям.

Господарська ділянка пластових станиць тепер цілком у руках Пластпраті. У виховному секторі **включення батьків** іде поволі і чекає ще свого оформлення, користаючи з порівняльно свіжого досвіду у поодиноких осередках. Це природна розв'язка вже довго актуальної проблеми пластових провідників, яка з року на рік стає пекучішою. Смерть, старший вік і хвороба підкошують лави колишніх провідників Пласту, інші з різних причин відходять від активної діяльності. Серед молодих провідників студентського віку мало є охочих зовсім посвятити свою увагу і час розбудові Пласту. У багатьох випадках сьогодні активні пластові провідники — це ті, які мають дітей у юнацькому чи новачькому віці і тому дошкульно розуміють вагу і значення пластового виховання.

У юнацьких уладах постійно актуальною є проблема **відповідної програми зайнять**, матеріалів для пластових виховників та їх відповідного вибору і дошкolu. Юнацтво, зокрема по чоловічій лінії, вимагає дуже інтенсивної праці над собою та розроблення нових і привабливих елементів пластових зайнять. Юнацькі правильники і вимоги проб вимагають ґрунтового перероблення, а юнацькі виховники якнайбільше допомоги курсами, семінарами, таборами і друкованим матеріалом.

На терені дії нашої організації, заходами ГРВидань ГПБ появляється вже повних чотири роки журнал "Юнак", а рік тому відновлено "Пластовий Шлях". Хоч ці обидва **пластові журнали** є міжрайовими виданнями, їх поява вимагає від Пласту в Канаді постійної контрибуції в людях та матеріальних засобах.

У 1966 році, в зв'язку з організацією відважного і трудного проекту — **красої пластової зустрічі в Скелястих горах**, сполученої з високогірським мандрівництвом і таборіванням та із співучастю у відзначенні 75-річчя українського поселення в Канаді, — пластовій організації в Канаді вдалося вивести від федерального уряду Канади офіційне визнання і часткову фінансову підтримку цього проекту. Коли додати, що це був перший і поки що **єдиний такий випадок** у відношенні до якоїнебудь етнічної організації у Канаді, то його моральний успіх і вага на майбутнє як прецеденс стають тимбільше важливими.

В 1967 році організуємо **міжрайову пластову зустріч** на пластовій оселі "Батурин" біля Монреалю для відзначення 50-річчя державного відродження України, 100-річчя Канади і 55-річчя Українського Пласту, під кутом зближення нашої молоді до основних проблем і виявів життя держави, співбудівничими якої були перші українські поселенці в Канаді і повноправними та співвідповідальними громадянами якої повинна почуватися наша пластова молодь.

*****
ЕНЦИКЛОПЕДІЯ УКРАЇНОЗНАВСТВА і її чужомовні видання — це не тільки найбільше культурне досягнення нашої еміграції, але також великий політичний акт, що постійно позитивно впливатиме на відносини в Україні. **ЕНЦИКЛОПЕДІЯ УКРАЇНОЗНАВСТВА** повинна бути в кожному українському домі.
*****

ПЛАСТ В АВСТРАЛІЇ

Коли говорити про масову українську еміграцію до найновішої країни поселення — Австралії, то початком її є 1948-ий рік.

Сьогодні маємо інформації, що поодинокі українці переїхали до Австралії по першій світовій війні через Манджурію і Китай.

По 1964-ий рік Австралія прийняла поверх 2,000.000 емігрантів, з яких українська група є із 30 національностей щодо чисельності на 12-ому місці. Коли прийняти за проф. Кубійовичем, що на теренах Німеччини й Австрії перед масовим поселенням було 200.000 українців, то до Австралії приїхало з них приблизно 10%, тобто — 20.000 осіб.

Якщо порівняти цю цифру із загальним припливом всіх емігрантів, то наша спільнота становить лише 1%. До цього треба додати приблизно 15.000 народжених вже в Австралії дітей, і так загально прийнята цифра українців в Австралії є близько 35.000 осіб. Після переходового стану, який тривав приблизно 2 роки і був помітний контрастом із державою, що примушував емігранта бути на приділеній праці, остаточно наша спільнота осіла поблизу індустріальних та комерційних центрів: Мелбурн — Сідней — Аделаїда. Менші скупчення є в Квінсланді, Західній Австралії, Тасманії та менших індустріальних центрах. В загальному наші поселенці шукали праці в індустрії, що й остаточно відбивається професійно в аналізі наших поселенців.

***

Перші роки приїзду із таборових скупчень, де із організаційного погляду громадське життя було в догідних умовах, позначилося самочинними виявами організувати українські громади.

Умовини були доволі складними — незнання нової країни поселення, незнання мови, перші турботи влаштування, табори, контрактна праця, комплекс пониження колишніх "Ді-Пі" та застереження з боку уряду, який уважав громади як перешкоду в сподіваній скорій асиміляції.

Під сучасну пору в кожному стейті існує українська громада, яка і є "даховою" організацією українського суспільного життя.

Для координації створено в 1950 р. "Об'єднання Українців в Австралії", яке опісля було перейменоване на Союз Українських Організацій Австралії, що є репрезентуючим та координаційним тілом нашої спільноти. На підставі членства СУОА, яке охоплює у першу міру стейтові громади, **найчисленнішими та найактивнішими організаціями є молодечі організації** (Пласт і СУМ), Союз Українок, організації колишніх військовиків, Товариство Сприяння УНР. Не охопленим у СУОА є АБН, який треба уважати досить рухливим середовищем нашої спільноти.

Як і в усіх інших країнах поселення, ми маємо повний вахляр українських політичних середовищ, організацій чи партій. Молодечий сектор заступлений нашою організацією та Спілкою Української Молоді.

***

З боку уряду можна уважати, що під сучасну пору немає **будь-яких перепон до організованого життя**. Прийнято, що емігрантські організації впливають на стабілізацію життя поселенців і дають їм можливість віднайти мо-

менти у їхньому житті, яких нове оточення не може дати. Австралійське середовище уважає організації молоді як міст між батьками і дітьми, народженими вже тут, що має корисний вплив на зменшення соціологічних проблем, зв'язаних із зударом двох способів життя — культури батьків і культури країни поселення.

Пласт оформлений згідно із корпоративними законами стейтів, а КПС є членом Австралійської Федеральної Ради Молоді. Станиця Вікторії, використавши наявні можливості, одержує щорічну фінансову допомогу уряду на специфічні цілі. В інших стейтах цих можливостей не використано.

Ліберальне наставлення уряду та відношення населення до українських поселенців викликає **серед молоді певну байдужність** до українських справ у загальному. Коли б узяти на увагу можливості, які нам дає держава, то в багатьох випадках успіх zorganizованих виявів міг би стояти на багато вищому рівні.

Зогляду на відносно мале число української групи в Австралії тяжко говорити про будь-яке спеціальне відношення уряду до українських поселенців. Найбільше зусилля є у спровадженні емігрантів із Великобританії, а з пункту зору соціальної структури, то на найнижчому рівні стоять емігранти із південноєвропейських країн. Упродовж останніх 15 років відношення до небританських емігрантів змінилося із певної дози антагонізму на прийняття стану речі як доконаного факту та на певну байдужність. Можна сказати, що в багатьох випадках провід громадського життя є в руках людей, які з різних причин не змогли віднайти себе в нових умовах, себто інтелігенція з крайовими студіями. У висліді того, спосіб ведення громадської праці не бере до уваги прихильних для нас можливостей та створює середовище, яке не є дуже привабливим для нового покоління.

***

Коли говорити про Пласт, то після організаційної підготовки та зміцнення сітки почали діяти пластові станиці в Аделаїді, Мелбурні, Сіднею та Брізбені і пластові групи в Канберрі та Гобарті.

Виховна праця ведеться у формі щотижневих або двотижневих сходів у домішках, які містяться в українських народніх домах, при церквах або в українських суботніх школах. На нашому терені є самозрозумілим, що **приналежність до Пласту зв'язана із знанням української мови**, і всі зайняття ведуться українською мовою.

Систематичні табори молоді стали подією в житті кожного стейту, і щорічне число учасників перевищує 600 пластунів, з яких багато вже народжені в Австралії. До новацьких таборів приймаємо і тих дітей, які не є охоплені нашою організацією.

Стан членства на останньому Крайовому Пластовому З'їзді (1. 1. 1965 р.) становив 827 у трьох виховних уладах та 109 сеньйорів, разом 936 членів.

Для матеріального та морального забезпечення Пластприят допоміг придбати та розбудувати пластові площі — у Сіднею "Холодний Яр", у Мелбурні — "Сокіл" та останньо в Аделаїді.

***

Другим середовищем молоді є **Спілка Української Молоді**, яка має осередки в стейтових містах в більших скупченнях українців. В останніх роках посилено діяльність на юнацтво так, що стан членства в 1964 р. становив 952

юнацтва і 352 старших членів. У головних осередках СУМ переводить літні табори.

Студентство в Австралії зорганізоване в студентських громадах, які діють незалежно від інших організацій, і в католицькій організації "Обнова". Для координації дії студентських громад створено Центральну Українського Студентства в Австралії. Під сучасну пору помітне певне поживлення студентської діяльності, що пояснюється більшим припливом молодих студентів.

Можна сказати, що **найважливішими факторами** для збереження української людини на нашому терені є **церкви, суботня школа, молодіжні організації, суспільно-громадські імпрези і наявність українських народних домів.**

***

Повертаючися назад до проблеми нашої організації, слід ствердити, що наш дальший розвиток залежатиме від наявності **добрих пластових виховників.** Стан наших виховних кадрів складається із пластунів, які провадять працю ще від 1945 р., старшопластунських сил, які вийшли з-під руки перше згаданих, і опісля групи пластунів, які прийшли до нас через Пластприят та виявили якість, відповідні до виховної праці.

Від 4-ох років переводимо **систематичний вишкіл провідників** у формі вишкілних таборів. Як бачимо із видань, у нас є подібні проблеми, як і на інших теренах пластових організацій.

Старше юнацтво, з відповідним вишколом, є добрим впорядничим матеріалом. **У старшопластунському віці** — збайдужіння, брак часу через студії, брак віри в українську справу, а тим самим у пластову роботу. Все це викликає непослідовність та несумлінний підхід так, що велике число старших пластунів не включається в активну працю.

Без уваги на все, після закінчення студій, певний їх відсоток вертається до активної праці. Прикладом є Мелборн, де провід станиці є в руках старшого пластуна.

Коли говорити про **сеньйорат**, то його можна означити так: група старих сеньйорів, верифікованих перед масовим поселенням, група молодих сеньйорів, себто активних старших пластунів, які починали виховну працю і опісля були переведені в сеньйорат, і ті особи, які були верифіковані нашим проводом і приділені до сеньйорату.

Так, як з одного боку ми маємо активний сеньйорат, де одна особа працює і на громадсько-суспільному та пластовому відтинку, ми зустрічаємо осіб, яких побут у Пласті можна лише означити як паперове членство.

Брак зрозуміння серед певної частини нашого членства справжніх завдань Пласту як молодіжної організації вносить часом нездорові явища, які позначилися особливими тертями та псевдо-політичними зрізничкуваннями. Все ж **крива стану членства** новацького віку, яка під сучасну пору **підноситься**, є здоровим явищем і вказує, що при наявності добрих виховників є можливості втримання і росту організації на терені Австралії.

Із найближчих плянів КПС — це Ювілейна Пластова Зустріч на переломі 1967/68 рр. та здвиг молоді під патронатом СУОА, як частина святкування 50-річчя української державності.

***

Анна Герасимович

ПЛАСТ У ВЕЛИКОБРИТАНІЇ

Загальне число у Великобританії — приблизно 25 до 38 тисяч осіб. Це все нова еміграція, крім кількох родин у Манчестері, які, як заробіткова еміграція, приїхали сюди перед першою світовою війною. Із тих родин майже 90% зденаціоналізувалися.

Наплив нових емігрантів до Великобританії почався в 1947—1948 рр., переважно з британської зони Німеччини і частково з американської. Приймали на працю тільки самотніх осіб обох статей і тільки у виняткових випадках — родини. Опісля привезено до Великобританії полонених Української Дивізії. Вислідом того є повний брак молодих людей у віці від 20 до 35 років, тому що не приїхали діти до 16 чи 18 років життя. Самітні поженилися, і **жся теперішня молодь — це вже роджені у Великобританії** або нечисленні в віці 16-20 років, що роджені в Німеччині, і винятково їхнім родинам вдалося приїхати до Великобританії.

Другим цікавим фактом є те, що переважали чисельно молоді чоловіки, вчислюючи в те б. воєнків Української Дивізії, а дівчат було мало. Тому у Великобританії процентово дуже велике число мішаних подружж. Жінками українців є англійки, ірландки і багато австрійок та італійок, які приїздили до Великобританії на заробіткову працю. Вслід за тим є **величезна кількість дітей**, які, хоч їхні батьки українці, **не вміють говорити ані навіть не розуміють по-українському.** Тих дітей батьки на силу "пхають" до СУМ-у і Пласту — в надії, що там зроблять з них на швидку руку українців, хоч розмовна мова вдома звичайно англійська.

Третій факт, який має значення для праці Пласту у Великобританії — це **брак людей з університетською освітою.** Приблизно є тут до 3% людей із середньою освітою чи вищою. Ця пропорція відбивається на цілому зорганізованому житті, віддзеркалюється в його рівні і методах діяння. Тому, що сюди приїхало так дуже мало інтелігенції, це відбилося і на можливостях розгорнення пластової праці, як через брак пластових виховників, так і кількість дітей інтелігентних батьків, які могли б бути зацікавлені вихованням їхніх дітей та співпрацювати з Пластом.

Територіально найбільше українців живе в північній і середній Англії, переважно в промислових околицях. Працюють головню по текстильних та інших фабриках. Менше їх у південній Англії, ще менше у Шотландії, найменше у Валії. Найбільшими скупченнями є міста: Брэдфорд, Манчестер, Ноттінггем, Рочдел, Олдгем і Лестер. З того Брэдфорд має близько 400 дітей, Лестер близько 100.

***

Ставлення уряду до українців зовсім неутральне і радше прихильне. Українці користаються всіма привілеями, які мають і британці: суспільне забезпечення, старечі пенсії, безплатна лікарська і шпитальна опіка та безплатне навчання, включно із стипендіями на університеті та коледжі. Коли б було більше батьків, які розуміли б **вагу вищої освіти**, Великобританія могла б без фінансового вкладу батьків дати можливість створити велику кількість професійної верстви серед нашої доростаючої молоді. На жаль, багато моло-

дих, скінчивши 15 років (межа примусової школи), не стараються далі студіювати, але йдуть на заробіткову, нижчого рівня, працю.

Хоч ледве кілька осіб з українців працює в британських урядах чи займає якісь відповідальні становища, назагал українці живуть заможнo, майже всі мають свої власні доми і заробляють як робітники дуже добре. Однакe відносно **мало старалося і прийняло громадянство**. Одна частина свідомих українців, яка на тутешньому терені має великий вплив на opinію загалу, провадить пропаганду проти того, з незрозумілих причин. Через те українці не мають морального права домагатися якихось прав чи вдаватися до льокальних членів парламенту про поміч і тим втрачати можливість якогонебудь впливу на публічну opinію, яка у Великобританії могла б бути дуже допоміжною на українській загальній справі.

Населення ставиться до українців прихильно, як назагал ставляться до всіх чужинців. Це **прихильне ставлення** напевно **сприятиме** **денаціоналізації**, бо де нема акції, там нема і протнакції.

Асиміляції, як і всюди, вплив оточення, мале число українських дітей у публічних школах, брак свідомих батьків, які дома дали б дитині базу українства. Велике число мішаних подружж, а вслід за тим і брак матерів — українок теж допомагає винародовленню.

✻ ✻
✻

На терені Великобританії є між українцями близько 75 % католиків, 25 % православних. Священники переважно старші, всюди правлять по-українському, і **церква показно протиставляється денаціоналізації**. Є український католицький єпископ, який ставиться прихильно до праці Пласту серед молоді, як також серед священників маємо багато прихильників, які допомагають у праці в станицях і стараються полагоджувати місцеві партійні конфлікти.

У Великобританії даються дуже сильно відчувати **непорозуміння** поміж поодинокими українськими партійними організаціями. Союз Українців у Вел. Британії (СУБ) має велику мережу відділів і осередків (80), Об'єднання Українців у Великобританії має багато менше членів і осередків. СУБ провадить працю під великим впливом однієї партії, і хоч, може, самі верхи стараються бути об'єктивні, люди на місцях більше допомагають СУМ-ові, ніж Пластові. СУМ має багато членів. На жаль, не маю змоги подати докладного числа, але приблизно від 3.500 до 4.000. Який відсоток у тому ЮСУМ-у, важко теж довідатися, але на таборах було приблизно 700 учасників. Існує теж Об'єднання Українських Жінок і Спілка Українських Учителів та Виховників, які діють як секції СУБ-у.

В 1966 р. діяли на терені Великобританії заходом СУБ-у 43 школи українознавства, які охоплювали 2300 дітей. Крім того, в Брадфордї є школа при українській католицькій церкві, і є кілька шкіл, що їх провадять православні. Тому, що СУБ є партійно заангажованою установою, багато батьків не посилас своїх дітей до тих шкіл, як теж православні не посилають своїх дітей до шкіл СУБ-у. Це, однак, відбивається від'ємно на знанні українознавства серед тих дітей.

На тлі такої дійсності Пласт має багато проблем, які старасмося в міру наших можливостей розв'язувати якнайкраще. Під теперішню пору кількість пластунів така: у виховних уладах 246 осіб, з того: новаків — 42, юнаків — 58, ст. пластунів — 24, новачок — 38, юначок — 56, ст. пластунок — 28. Крім

невеликого числа пластунів-самітників, усі решта згуртовані в сімох пласто-
вих станицях, а саме:

Брадфорд	— 37 членів,	Манчестер	— 58 членів,
Дербі	— 52 членів,	Ноттінггам	— 18 членів,
Волвергемптон	— 22 членів,	Лестер	— 12 членів,
Лондон	— 38 членів,	Самітні	9 членів.

У порівнянні із загальним числом дітей у Великобританії **число дітей в Пласті дуже мале**. Причиною того є у першій мірі **брак пластових виховників**. На терен Великобританії приїхало тільки кілька сеньйорів, які пластували ще перед 1939 р. Решта — це люди дуже ідейні, але вступили до Пласту переважно в Німеччині — в таборах. Із загального числа 28 сеньйорів виховною працею займається лише 10, решта звадіть приїздить часом на табори, але під час року не працює у виховних кадрах. Із старшого пластуництва, яке вже все виховане в Пласті тут, у Великобританії, виховною працею під час року займається 8, хоча теж на табори приїздить їх 70%. Той брак виховників не дозволяє нам і розгорнути ширшої діяльності, бо хоч зверталися батьки з Олдгаму і інших менших осередків з проханням зорганізувати там пластову станицю, нам це було неможливим через брак людей.

Льокальні **політично-партійні непорозуміння** між українцями не **сприяють** **пластовій** **праці**. Батьки дітей переважно не розуміють суті пластування та очікують самих виявних форм, якими проявляє свою діяльність СУМ. Щороку відбуваються табори, які в минулому ми улаштовували в різних місцях, але минулого року, при фінансовій допомозі КПС США, ми купили місце під власну пластову оселю і маємо надію, що це у великій мірі допоможе нам усамостійнитися та тим скріпити наші позиції. Стараємося притягнути до праці інтелігентних батьків і тим скріпити наші виховні кадри. Яка буде наша майбутність, тяжко передбачити. У нас теж **брак** **тяглости віку**: теперішні сеньйори у віці понад 35 років, ст. пластуство від 18 до 20 років. Скільки з них зможе перейняти відповідальність за цілість організації, коли прийде час старим відійти, вирішить про дальшу долю Пласту у Велико-британії.

Крім браку людей, наші безпосередні труднощі — це уживання англійської мови молоддю і дітьми, брак зацікавлення українськими книжками та журналами, байдужість батьків та брат зацікавлення виховними проблемами. Ці речі, однак, напевно трапляються і в інших країнах, і хоч важко, але треба на них знайти раду.

...«Для кожного навіть вільного народу наймогутнішим аргументом як у змаганнях до волі, так у її обороні була, є і залишиться правда. ...Короною цих наших зусиль показати і сказати світові правду про Україну можна назвати... ЕНЦИКЛОПЕДІЮ УКРАЇНОЗНАВСТВА». («Свобода», Джерзі Сіті, 27. 7. 1965 р.)

СКЛАДІТЬ ПОЖЕРТВУ на видавничий фонд Енциклопедії Українознавства і
ПЕРЕДПЛАТИТЬ собі ЕУ. Всім томів ЕУ коштує тепер 120.00 дол.

ЕНЦИКЛОПЕДІЯ УКРАЇНОЗНАВСТВА

повинна бути в кожному українському домі!

Замовлення приймає адміністрація "Пластового Шляху".

[illegible]

Скомплектуйте собі "Пл. Шлях"

● Ви напевно зберігаєте всі числа відновленого в січні 1966 р. "Пластового Шляху", що досі появилися (а саме від ч. 1 (8) з 1966 р. до ч. 1 (12) з 1967 р.

● Щоб скомплектувати всі числа "Пластового Шляху", купіть собі об'язково теж і ті числа, що появилися у давніших роках, а саме: ч. 1 до ч. 3, що появилися ще в 1930 р. на рідних землях у Львові (офсетова відбитка), як теж ч. 4 до 7, що появилися в 1950—1954 роках у Німеччині, разом 7 чисел. — Ціна кожного числа 60 центів, разом за 7 чисел \$4.20 з поштовою пересилкою.

● У давніших числах "Пластового Шляху" є теж дуже цікаві статті і матеріали, які і сьогодні є дуже актуальні.

● Замовляйте давніші числа "Пластового Шляху" у пластових крамницях у Канаді або США:

1) Ply Co-op. Ltd., 768 Queen St. West, Toronto 3, Ont., Canada

або

2) Molode Zytia, 304 E. — 9 st., New York, N. Y. 10003, USA

ПОЖЕРТВИ НА ПРЕСФОНД "ПЛАСТОВОГО ШЛЯХУ"

за березень, квітень і травень 1967 р.

США

по \$35.00

Члени Осередку Праці УПС у Джерзі Сіті — замість квітів на могилу бл. п. Спиридона Титли.

по \$20.00

Пластова Станиця у Джерзі Сіті — замість квітів на могилу бл. п. Спиридона Титли.

по \$6.00

пл. сен. В. Вишневецький, Вудгейвен

по \$5.00

ст. пл. Р. Голод-Третьак, Кембрідж

пл. сен. Р. Ратич, Едісон

пл. сен. І. Сось, Чеверлі

д-р І. Каралінка, Ірвінгтон

пл. сен. І. Домбчевський, Янгстаун

ст. пл. З. Смішжєвич, Савт Орендж

п. М. Ярошенко, Нью-Йорк

пл. сен. Б. Макарushка, Бруклін

пл. сен. Б. Ухач, Дітройт

пл. сен. О. Черник, Філадельфія

пл. сен. М. Троян, Ватертаун

по \$4.25

пл. сен. В. Скоцень, Стейтен Айленд

по \$2.50

пл. сен. о. Л. Гузар, Кергонксон

по \$2.00

пл. сен. О. Фединський, Клівленд

пл. сен. В. Іващук, Чикаго

ст. пл. М. Рудик, Бруклін

пл. сен. І. Руденський, Парма

пл. сен. Р. і О. Возняк, Парма

пл. сен. М. Будник, Філадельфія

пл. сен. В. Слиж, Флашінг

по \$1.00

п. Т. Левицький, Бруклін

пл. сен. В. Станько, Чикаго

пл. сен. Д. Гаргай, Пассейк

КАНАДА

по \$5.00

пл. сен. Т. Сахрин, Торонто

п. А. Кузич, Ст. Кетерінс

по \$4.00

п. Е. Гуцуляк, Ошава

по \$3.00

ст. пл. З. Гайворон, Монреаль

по \$2.50

пл. сен. В. Радь, Торонто

по \$1.25

ст. пл. А. Береза, Вінніпег

по \$1.00

пл. сен. Н. Романишин, Вінніпег

● Кожний член старшого пластуництва, пластового сеньйорату і Пластприяту повинен раз у рік скласти пожертву на пресфонд "Пластового Шляху".

● Кожний осередок праці УПС чи УСП, як теж кожний курінь, кожна стежа УСП чи УПС і кожний осередок Пластприяту повинні теж скласти пожертву на пресфонд свого журналу! ● Якщо Ви ще досі цього не зробили, то виконайте це тепер, якщо бажаєте, щоб Пластовий Шлях" далі правильно і своєчасно появлявся!

АДМІНІСТРАЦІЯ

СПРАВЛЕННЯ ПОМИЛКИ

У попередньому числі "Пл. Шляху" у статті Ю. Старосольського п. н. "Вступне слово модератора" (ч. 2 за квітень 1967 р. на стор. 28-й) закралася при робленні друкарської коректи помилка, яку оцим виправляємо. — У першій лінійці першого відступу з долини надруковано помилково: "Мені завжди болить те, що під кожним, а особливо під" і в той спосіб повторено першу лінійку третього відступу з-долини. Замість того має там бути: "Мені здається що ми, пластуни, у великій мірі в певному внутріш-". — Редакція

У кожному пластовому домі повинна бути книжка

Основоположник Пласту

До 80-річчя з дня народження проф. д-ра Олександра Тисовського

Написав: ТЕОДОР ДАНИЛІВ

48 сторінок, ціна в Канаді і США 1.00 дол., а для інших країв рівновартість у їхній валюті. — Замовляти в адміністрації "Пл. Шляху":

Plastovy Shliakh Magazine, 2199 Bloor St. W. Toronto 9, Ont. Canada

ІНШІ КРАЇ

по \$6.00

пл. сен. Ю. Семків, Австралія

по \$5.94

пл. сен. Г. Герасимович, Великобританія

по \$5.00

проф. д-р О. Тисовський, Австрія

по \$3.60

пл. сен. О. Тарнавська, Австралія

по \$3.00

пл. сен. П. Олесків, Великобританія

Впродовж березня, квітня і травня 1967 р. склали на пресфонд "Пластового Шляху":

із США 26 осіб — \$139.75

з Канади 7 осіб — 21.75

з інших країв 5 осіб — 23.54

Разом 38 друзів і подруг \$185.04